

กิเลสเป็นธรรมชาติ

พระอาจารย์สงบ มนสฺสุโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ วันนี้วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันนี้วันมาฆบูชา วันมาฆบูชา เห็นไหม ยืนยันตั้งแต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจนสาวก สาวกจะได้เป็นพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ นี่สังฆธรรมๆ มันมีความจริงใจ ถ้าสังฆธรรมเป็นความจริงอันนี้เราชวนชวาย เราชวนชวาย เพื่อหัวใจของเราใจ

หัวใจของเรา เห็นไหม เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะมันแสนทุกข์แสนยาก เวลาแสนทุกข์แสนยากขึ้นมาเวลาเกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์ถ้าคนเกิดมาด้วยบุญกุศลมันต้องมีความสุขในความเป็นมนุษย์นั้นนะ แต่ความเป็นมนุษย์นั้น เห็นไหม กิเลสเป็นธรรมชาติ เพราะกิเลสเป็นธรรมชาติ เพราะกิเลสมันคืออวิชชา อวิชชาคือทำให้จิตดวงนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ถ้าเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ คนที่เกิดมาทั้งหมดมีกิเลสทั้งนั้น

ถ้าคนที่เกิดมามีกิเลสทั้งนั้น กิเลสเป็นธรรมชาติ ถ้ากิเลสเป็นธรรมชาติกิเลสมันยุมันแหะใจ คนที่เกิดมาด้วยเวรด้วยกรรม ด้วยความไม่เชื่อในเรื่องศาสนา ไม่เชื่อในสิ่งใดๆ เลย เขาใช้ชีวิตของเขาไปทางโลกนะ ถ้าเขาใช้ชีวิตของเขาไปทางโลก เห็นไหม แต่เรามีอำนาจวาสนา คำว่า “มีอำนาจวาสนา” มันลงใจเชื่อ ลงใจเชื่อในพระพุทธศาสนา ทั้งๆ ที่พระพุทธศาสนาเราก็กี่เห็น

เวลาทางโลกเขา เขาตีฉิ่งตีฉันทา

“ผู้ที่บวชเป็นพระๆ ทำลายศาสนา ผู้ที่บวชเป็นพระนั้นนะทำลายกันเอง ทำลายจนเราไม่น่าเชื่อถือ แล้วถ้าศาสนา มันมีคุณค่าจริง ผู้ที่บวชเป็นพระมันก็ต้องเป็นพระที่ดีทั้งนั้น เป็นพระที่มีคุณธรรมทั้งนั้น คือบวชเป็นพระๆ เป็นสาวก สาวก เป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแท้ๆ นะ ถ้าเป็นลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแท้ๆ ทำไมยัง छोอด ทำไมยังหลอกหลวงตัวเอง ทำไมพูดอย่างทำอย่าง แล้วมันทำให้ประชาชนเห็นแล้ว

ประชาชนతోແທ້” เวลาతోແທ້อย่างนั้น

นี่ขนาดสิ่งที่ว่าคนที่ศรัทธาในพระพุทธศาสนา เขาจะบอกว่า “เป็นคนที่มึปัญหา เป็นคนที่ผิดหวังในชีวิต” ว่างั้นเลย มันจะผิดหวังในชีวิตหรือไม่ผิดหวังในชีวิต มันมีสติ มีปัญญา การผิดหวังในชีวิตของเรา เราก็ผิดหวังมาทั้งนั้น ชีวิตของคนมันก็มีลุ่มๆ ดอนๆ เป็นเรื่องธรรมดา ถ้าเป็นเรื่องธรรมดา เห็นใหม่ แต่จิตใจของเรา เรามีศรัทธาของเรา เห็นใหม่ คนเรามันต้องมีทางออกๆ

ดูสิ เวลาเรามุมมองขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามสิ ทั้งๆ ที่ไม่มีใครสอน ทั้งๆ ที่ไม่มีใครบอก แต่ด้วยสติ ด้วยปัญญาของท่าน ถ้ามันมีการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย

ดูสิ ในทางโลกของเขา คนเราจะหา หาแต่ยาอายุวัฒนะจะไม่ให้ตาย ทุกคนก็มีแรงคิด มีแรงปรารถนา แต่ไม่มีใครคิดแบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ เวลาเขาคิด เขาคิดแต่หาอายุวัฒนะเพื่อจะอยู่ค่าฟ้า เพื่อจะอยู่ตลอดไป

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นว่า ถ้ามีคนถ้าการเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้ามที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย แต่ใครจะเป็นคนที่รู้คั่น ใครจะเป็นคนที่มีปัญญาไปเสาะแสวงหาคุณธรรมสิ่งนั้นเข้ามาในหัวใจละ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยอำนาจวาสนานะ อำนาจวาสนามาคือการสร้างอำนาจวาสนามาเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย การสร้างอำนาจวาสนาอย่างนี้มา เวลาตัดสินด้วยปฏิภาณ ด้วยปัญญาถึงมีมุมมองอย่างนั้น

ถ้ามีมุมมองอย่างนั้น เราก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง เราก็เกิดมาพบพระพุทธศาสนา คนที่เขาเห็นแล้วเขาคัดค้าน เขาว่าชีวิตเขามีความสุข เขาแสวงหามาเพื่อประโยชน์ของเขา เขาทำเพื่อตัวของเขา เขาก็มีมุมมองของเขาอย่างนั้น

แต่ของเรา เรามีมุมมองของเราไง ชีวิตมันก็เป็นแบบนี้ เพราะเราวัฒนธรรมประเพณีของชาวพุทธใช้ใหม่ เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา พระพุทธ-ศาสนาสอนถึงการเวียนว่ายตายเกิด ถ้าคนกิเลสหนามันเชื่อว่าการเวียนว่ายตายเกิดมันไม่มี ถ้ามันมีมันก็ต้องพิสูจน์กันได้ เขาก็จะคิดให้ไปทางวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์พิสูจน์ให้เสร็จใจ ดูสิ ทางการแพทย์เขาก็วิจัยยา วิจัยวัคซีนมาป้องกันโรคๆ เขาก็ทำของเขาได้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันจะพิสูจน์ได้ พระต้องพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์สิ แต่เขาไม่คิดหรอกว่าพระนี่พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ทางหัวใจ พุทธศาสน์ พุทธศาสน์นะ

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านทำของท่านมา มันเป็นการยืนยัน พระที่บวชมาแล้วไป แสวงหาครูบาอาจารย์ ไปอยู่กับหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น มันไม่ใช่คนที่ไม่มีความรู้หรือคนที่มีปัญญาทั้งนั้น คนที่แสวงหาทั้งนั้น เวลาไปอยู่กับครูบาอาจารย์ ผู้ที่เป็นนักปราชญ์ เขาเชื่อถือศรัทธากันด้วยข้อเท็จจริงใจ เขาพิสูจน์ของเขาด้วยการกระทำของเขา แต่การกระทำของเขา สิ่งนี้มันเป็นธรรมะในครูบาอาจารย์ของเราเป็นธรรมะที่เหนือโลก เหนือโลก พุดกับโลก ไม่ได้

ถ้าพุดกับโลก ดุสิ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ทั้งหลวงตาด้วย ท่านบอก “พุดกับโลกไม่ได้ ถ้าพุดกับเขา เขาจะหาว่าเราบ้า” เขาหาว่าเราบ้า แต่ไม่รู้ว่ามีใครบ้า ใ้พวกบ้าโลกบ้าสงสารมันก็บ้าไปอย่างหนึ่ง ใ้พวกเรา เราก็ว่าเราบ้าธรรมะ เราพยายาม แสวงหาประพฤติปฏิบัติกัน แต่มันต้องปฏิบัติความจริงสิ มันไม่ใช่บ้า มันจะทำให้หายบ้า ถ้า มันจะทำให้หายบ้า เห็นไหม มันสักจะความจริงอย่างนี้

เวลาคนที่ไม่ไปแสวงหาครูบาอาจารย์ ท่านก็ไม่ใช่คนที่ไม่มีสติไม่มีปัญญา ท่านก็มีสติมีปัญญาของท่าน แต่! แต่มันเป็นอำนาจสมาธิมัน เป็นปัจเจก ตั้ง เป็นสันตภิสุทธิโก มันเป็นธรรมะสักจะความจริงที่ในหัวใจนั้น ถ้าในหัวใจนั้นคนที่มีอำนาจสมาธิศึกษา มา นี้ ศึกษา มาๆ นั้นมันเป็นการทรงจำธรรมวินัยนะ ศึกษาอย่างนั้นมาศึกษา มาเพื่อความรู้อะไร ศึกษา มาเพราะเรา เกิดมากับโลกใหม่ เราก็ไม่เข้าใจใครทั้งสิ้น โลกนี้เจริญเพราะการศึกษา เราก็อยากศึกษามา ทั้งนั้น

แต่ศึกษามาให้ เขาศึกษา มาให้ประพฤติปฏิบัติ เขาไม่ได้ศึกษา มาให้เป็นความรู้ของเรา ถ้าศึกษามาเป็นความรู้ของเรา ดูทางโลกสิ ทำสิ่งใดตามๆ กันมา ผู้ที่ทำคนแรกจะประสบความสำเร็จ ผู้ที่ทำตามๆ กันมานี้จะประสบความสำเร็จไหม?

นี่ก็เหมือนกัน จำๆ มา ความจำๆ ไม่ใช่ความจริง ถ้าเป็นความจริง ความจริงต้องเข้ามา ขำระล้างกิเลสของเรา ความจริงมันต้องเข้ามาเพื่อปลดเปลื้องหัวใจของเรา ถ้ามันปลดเปลื้องหัวใจของเราเป็นปัจเจก ตั้ง เป็นสันตภิสุทธิโก เราปลดเปลื้องในหัวใจของเราเสียเอง มันจะไม่ใช่เป็นความจริงได้อย่างไร มันเป็นความจริงอยู่แล้วไง ถ้ามันเป็นความจริงอยู่แล้วนี่ธรรมเหนือโลก เหนือโลก เหนือสงสาร ถ้าไม่เหนือโลกเหนือสงสาร ออกจากวิภวภูจะไม่ได้

สิ่งที่เป็นวิภวภูจะ กามภพ รูปภพ อรูปภพ จิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูจะ ถ้าจิตที่เวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูจะเพราะอะไร เพราะกิเลสเป็นธรรมชาติไป เพราะกิเลสเป็นธรรมชาติ กิเลส มันอยู่ในหัวใจนั้น มันถึงให้จิตนี้ต้องเวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูจะ ประพฤติปฏิบัติมาากน้อยแค่ไหน แต่ประพฤติปฏิบัติมาด้วยความไม่เป็นความจริง มันก็ยังเวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูจะ ด้วยความเห็นของตนว่าตนมีคุณธรรม ตนบรรลุนิพพาน แต่มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวิภวภูจะ

นั่นนะธรรมชาติของกิเลส ธรรมชาติของกิเลสมันเป็นแบบนี้ ธรรมชาติของกิเลสเพราะมันเป็นความรู้ครึ่งๆ กลางๆ มันรู้ไม่จริง ถ้ารู้ไม่จริงขึ้นมา มันรู้ไม่จริง เวลามันเพลินนั้นนะ เพราะเพลินนั้นมันคือเกิด พอเกิดขึ้นมาแล้ว **ชาติปี ทุกษา** มันมีชาติที่ไหน มันมีความทุกข์ที่ไหน มันมีความทุกข์ทั้งนั้นทั้งสิ้น

ถ้ามีความทุกข์ทั้งสิ้น ถ้าเรามีสติมีปัญญาของเรา เราลงใจเชื่อในพระพุทธศาสนา ลงใจเชื่อในพระพุทธศาสนาแล้ว เราศึกษาของเรามา ศึกษามาเพื่อจะค้นคว้าหาสัจจะความจริง แล้วค้นคว้าหาสัจจะความจริง เห็นไหม เราก็ต้องมีความเพียรของเราสิ มันมีความเพียร ความวิริยะ ความอุตสาหะ เช่น เช่นวันนี้เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เราทำงานกันมา เราแสวงหาเวลาของเราเพื่อประพฤติปฏิบัติ

ถ้าพระของเรา พระของเราปฏิบัติอยู่โดยธรรมชาติอยู่แล้ว ปฏิบัติโดยธรรมชาติเพราะอะไร เพราะบวชมาแล้วไง ถ้าบวชมาแล้วนี่หน้าที่การงานของพระ หน้าที่การงานของพระคือการค้นคว้าหาสัจจะความจริงในใจของตน ถ้าค้นคว้าหาสัจจะความจริงในใจของตน ผู้ที่มีการศึกษา เวลาจะศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษามาเพื่อปฏิบัติ

แต่ถ้าคนที่มีอำนาจวาสนา เราบวชกับอุปัชฌาย์อาจารย์มาแล้ว อุปัชฌาย์อาจารย์ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ สิ่งนั้น! สิ่งนั้นทำให้ทะเลอุปรูโปรงในหัวใจของเรา ถ้ามันทำทะเลอุปรูโปรงในหัวใจของเรา เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ก็ร่างกายของเรานี้แหละ ถ้าร่างกายของเรา เห็นไหม ถ้าเราศึกษาเรื่องร่างกายของเรา เราศึกษาเรื่องร่างกายของเราเพื่อชำระล้างกิเลส

แต่ทางโลกเขา เขาศึกษาร่างกายของเรามา ศึกษาเพื่อมาเป็นวิชาชีพ ถ้าวิชาชีพของเขา เขาก็เข้าใจของเขา เขาอธิบายเรื่องการเคลื่อนไหวของร่างกายได้ดีกว่าเราอีก เพราะเขาศึกษาทางการแพทย์โรค เขาก็ศึกษาของเขา

แต่เวลาเราบวชมา ครูบาอาจารย์ เห็นไหม อุปัชฌาย์ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ สิ่งนี้ เราศึกษามา ศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมาแล้วจะเอาอะไรปฏิบัติ เวลาปฏิบัติ เติณจกรรม นั่งสมาธิภาวนาขึ้นมาเพื่อหาหัวใจของเรา ถ้าเวลาหาหัวใจของเราเจอ สิ่งที่เราหาหัวใจของเราเจอเพื่อประโยชน์ในการประพฤติปฏิบัติ เพราะเอาใจประพฤติปฏิบัติ เอาใจนี้ ค้นคว้า เอาใจนี้มีการกระทำ

แต่ถ้าคนหาหัวใจของตนไม่เจอ เวลาหาหัวใจของตนไม่เจอ เวลาศึกษามาแล้วด้วยกิเลสค้นหาความทะยานอยาก กิเลสเป็นธรรมชาติมันบังเงาไง ถ้ามันบังเงาขึ้นมา สิ่งที่ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติก็ไม่ต้องทำอะไรเลยใช้ไหม มันมีของมันอยู่แล้วใช้

ใหม่

วันนี้วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้หรือเป็นผู้เทศนาว่าการสั่งสอนขึ้นมา นี่เอหิภิกขุ ๑,๒๕๐ องค์เป็นพระอรหันต์ทั้งนั้น มันเป็นการยืนยันว่าธรรมเหนือโลก เหนือโลกเหนือสงสารใด ถ้าเหนือโลกเหนือสงสาร พ้นจากวิภวภูฏะไปไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย พ้นจากการเกิด แก่ เจ็บ ตายขึ้นไป แล้วอะไรไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถ้าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ไม่มีการเกิด ไม่มีการเคลื่อนไหว ไม่มีสิ่งต่างๆ แล้วมันคืออะไร

ถ้ามันธรรมเหนือโลก ถ้าธรรมตามความเป็นจริงมันเหนือโลกเหนือสงสาร เหนือโลกเหนือสงสารมันถึงมีคุณค่าใด ถ้ามีคุณค่าขึ้นมา เห็นใหม่ ในวงกรรมฐานของครูบา-อาจารย์ของเราท่านจะเคารพ เคารพธรรม เวลาครูบาอาจารย์เคารพธรรมๆ เคารพธรรมเพราะให้ใจมันอ่อนนุ่ม ถ้าใจอ่อนนุ่มแล้วเวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เพราะใจมันแข็ง ใจมันกระด้าง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ถึงอนุปปะพิกถา คนเราถ้าใจศึกษาเรื่องศาสนา ให้เขามีการเสียสละทานของเขาก่อน ถ้าเขาเสียสละของเขาก่อน เขาเปิดใจของเขา

ถ้าคนเรายังยังตระหนี่ถี่เหนียว คำว่า “ตระหนี่ถี่เหนียว” ทิฏฐิมานะ มันทิฏฐิมานะ มันยึดมั่นถือมั่นในใจของตน ถ้ามันยึดมั่นถือมั่นในใจของตน มันจะเอาอะไรไปประพฤติปฏิบัติ เพราะสิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นมันคือสัญญาอารมณ์ สัญญาอารมณ์นั้นมันเกิดทิฏฐิมานะ เกิดทิฏฐิมานะศึกษาขึ้นมาแล้วก็ศึกษาว่าเป็นความรู้ของตน

ศึกษาเขาวิเคราะห์วิจัยมันเป็นโลกียปัญญา ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาเรื่องโลกๆ แต่ผู้ปฏิบัติ โลกอย่างไรละ ก็มันศึกษาแล้วมันเข้าใจ ศึกษาแล้ว ศึกษาธรรมะขึ้นมาแล้วมันพูดได้ ปากเปี้ยกปากแฉะละ พูดได้ตลอด แต่! แต่ลึกๆ แล้วหัวใจเรามันเศร้าหมอง หัวใจเรามันทุกข์ มันยาก นี่ไง สิ่งทีกิเลสเป็นธรรมชาติๆ กิเลสมันอยู่ในหัวใจอันนั้น นั่นเป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่ใช่เป็นของเรา มันไม่ใช่เป็นความจริงของเรา

ถ้ามันจะเป็นความจริงของเรา ที่เรามาค้นคว้า ที่เรามาประพฤติปฏิบัติกันอยู่นี้ เขาบอกว่า “ปฏิบัติมันทุกข์มันยาก ชีวิตเรานั้นก็ทุกข์ยากพอแรงอยู่แล้ว ทำไมต้องมาทุกข์ยากซ้ำซ้อนเข้าไปอีกละ” สิ่งชีวิตเราทุกข์ยาก มันทุกข์ยากด้วยกิเลสต้นเหตุความทะยานอยาก เพราะกิเลสตัวเดียวเท่านั้นที่ทำให้ทุกข์ให้ยากกันอยู่นี้ ถ้ามันปล่อยวางได้ มันวางได้ตามความเป็นจริง ถ้าวางได้ตามความเป็นจริงมันก็เป็นความสุข

ถ้าเป็นความสุข เห็นใหม่ เป็นความสุขแล้วชีวิตมันก็ยังดำเนินต่อไป พระอรหันต์ที่ยังดำรงชีวิตอยู่ ชีวิตก็ต้องดำเนินต่อไปๆ จนหมดอายุขัย ถ้าหมดอายุขัยไปแล้ว สิ่งนั้นพอมหมดอายุขัยไปแล้วมันถึงจะเห็นสักจะความจริงว่า “จิตดวงนี้มันไปไหน จิตดวงนี้มันไปไหน” ถ้า

มันยังมีกิเลสต้นหาความทะยานอยากอยู่ มันก็ไปเกิดตามอำนาจของเวรของกรรมทั้งนั้น

ใครทำกรรมดีมาทำชั่วมามันเป็นไปตามกรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน เพราะมันยังมีภพมีชาติอยู่ไง เพราะมันมีอริชชา เพราะมันมีภวาสวะ เพราะมันมีภพ นี่ไง สิ่งที่มีภพ พอกกรรมจำแนกทำให้สัตว์เกิดต่างๆ กัน เกิดในวัฏฏะมันก็เวียนว่ายตายเกิดต่อไป ทั้งๆ ที่ว่าจะมีความรู้สึกนึกคิดอย่างไร จะปฏิญาณตนอย่างไร จะมีความเข้าใจอย่างไร มันเป็นข้อเท็จจริง

ไฉนมันเป็นความเชื่อเป็นความเห็นของเราไง ถ้าความเห็นของเรา เห็นใหม่ มันเห็นมาจากไหน ก็มันเห็นมาจากกิเลส เห็นมาจากกิเลสต้นหาความทะยานอยากนั่นแหละ ถ้าเห็นมาแล้ว เห็นมาด้วยอุสมิภาวะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมา ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย เพราะการสร้างสมบุญญาธิการมาอย่างนั้น เกิดที่ลุมพินีวัน เห็นใหม่ “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” ทั้งๆ ที่เป็นราชกุมาร “เราจะเกิดชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย” เพราะนั่นมันมีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติไฉน

สิ่งที่สร้างสมบุญญาธิการมาอย่างนั้น แต่สาวก สาวกะ เห็นใหม่ ถ้าสาวก สาวกะขึ้นมาสิ่งที่เราสร้างมาๆ มันเป็นจริงก็ได้ ไม่เป็นจริงก็ได้ ถ้ามันเป็นจริงถ้ามันปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม มันก็เป็นความจริงตามธรรมนั้น ปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม ด้วยอำนาจวาสนาบารมีของคน เวลาปฏิบัติทุกคนอยากประพฤติปฏิบัติทั้งนั้น

แต่เวลาปฏิบัติมันก็น่าชื่นชมนะ คนเราถ้าในทางโลกเริ่มต้นตั้งแต่ประเพณีวัฒนธรรมก็เรื่องของทาน ถ้าเรื่องของทานแล้วทานก็เพื่อสังคมเพื่อภายนอก ถ้าจะเอาจริงๆ ขึ้นมาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนลงสู่หัวใจของสัตว์โลก ถ้าสอนลงหัวใจของสัตว์โลก สังคมจะดีขึ้น ดีขึ้นเพราะบุคคลากรในสังคมนั้น

ถ้าสังคมจะดีขึ้นในพระพุทธศาสนาเขาถึงเริ่มพยายามฟื้นฟูๆ ให้มีการประพฤติปฏิบัติ ถ้าคนเริ่มจะประพฤติปฏิบัติมันก็น่าชื่นชมๆ เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าปฏิบัติแล้วขอให้ได้กระทำ ทำไปเถอะทำอะไรก็ได้ ถ้าทำไปแล้ว พอทำไปแล้วเราถึงจะรู้ว่ามันจริงหรือไม่จริง ถ้ามันจะจริงหรือไม่จริงเพราะอะไร เพราะเราเอง ถ้ากิเลสเป็นธรรมชาติๆ บอกว่า “มันปล่อยวางมันเข้าใจ มันเป็นปัญญา” นั่นก็เป็นความเข้าใจ

แต่ถ้าเป็นความจริงๆ ในการประพฤติปฏิบัติ มันรู้แจ้งมันต้องมีเหตุมีผลสิทธิธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ “ถ้าหัวใจดวงใดไม่มีมรรค มันจะไม่มิล” แล้วสิ่งที่เป็นการจำนนมันเป็นมรรคขึ้นมาได้อย่างไร มันเป็นธรรมะของ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันไม่เป็นความจริงของเรา

เราศึกษามา ศึกษาเพื่อแนวทาง เราศึกษามาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติ อย่าไปสงสัยใดๆ ทั้งสิ้น ทำให้มันจริงๆ จังๆ ขึ้นมา ถ้ามันเป็นความจริงๆ จังๆ ขึ้นมา เราทำขึ้นมา กิเลสเป็นธรรมชาติมันหลอกไปตลอด กิเลสมันพลิกแพลง มันปลิ้นปล้อน มันจะหลอกเราไปทั้งนั้น ตัวเราเองศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชัดเจน ศึกษา เห็นใหม่ พุทธพจน์ๆ ปากเปียกปากแฉะ ขยายความก็ได้ อยากรู้ก็ได้ แต่ค้นคว้าหาใจของตนไม่เจอ แล้วใจของตนเป็นอย่างไรก็ไม่เข้าใจ

เวลาพิจารณาไป คูสิ ผู้ที่ใช้ปัญญาฯ ใช้ปัญญาไตร่ตรองไปๆ พอมันวาง พอมันวาง ขึ้นมาก็นี้ไง ผลของการปฏิบัติมันเป็นจริงได้อย่างไร มันเป็นการปล่อยปละละเลย ปล่อยวาง อย่างนี้มันไม่มีเหตุไม่มีผล ปล่อยวางโดยการปล่อยปละละเลยมันมีผลสิ่งใดตอบสนองกับใจนี้

เราใช้ปัญญาของเรานะ คูสิ ปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าคำบริกรรม ครูบาอาจารย์ท่านสอน สอนว่าเริ่มต้นทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา ใจสงบระงับเข้ามา หลวงปู่มันเวลาท่านอยู่กับครูบาอาจารย์นะ ท่านจะถามว่า “ใจเป็นอย่างไร อยู่เฉยมันมีความสุขไหม ในการประพฤติปฏิบัติหัวใจเราเป็นอย่างไร เราหาตัวตนเราเจอหรือไม่” ถ้าหาตัวตนเจอนะ ท่านก็พยายามจะสอนต่อเนืองไป

แต่ถ้ามันหาใจของตนไม่เจอ มันอยู่ที่อำนาจวาสนานะ เหมือนเด็กฝึกงาน ถ้ามันฝึกงาน คนที่เด็กฝึกงานที่ทำงานไม่ได้ มันก็น่าเห็นใจ แต่เขาพยายามของเขาอยู่ เราก็ชื่นชมเขา นี่ก็เหมือนกัน ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติจนทำความสงบของใจยังทำกันไม่ได้ ถ้ายังทำไม่ได้มันก็น่าเห็นใจ เขาก็พยายามของเขา เขาก็ขวนขวายของเขา ครูบาอาจารย์ก็ส่งเสริม ส่งเสริมเขาให้ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นอำนาจวาสนาของเขาไป

ใจเป็นอย่างไร ถ้าใจมันดีขึ้น ดีขึ้นเพราะเหตุใด ถ้าดีขึ้น เห็นใหม่ ใจเวลาดีขึ้นมา ดีขึ้นเพราะเหตุใด ถ้าดีขึ้นมาด้วยคำบริกรรม หายใจเขานึกพุท หายใจออกนึกโธ ถ้ามันทำได้ก็ทำของมันไป ถ้าทำไม่ได้ให้มรณานุสติ ถ้าทำไม่ได้ ทำไม่ได้ให้ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิหมายถึงว่าเป็นปัจจุบัน คิดสิ่งใดขึ้นมาก็ด้วยสติด้วยปัญญา

ศึกษาธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาจบกระบวนการแล้ว ฉะนั้น เวลาที่สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นมันเทียบเคียงได้ พอมันเทียบเคียงกับธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วขยายความ ถ้ามันมีเหตุมีผลขึ้นไป มันเริ่มปล่อยๆๆ ถ้าปล่อยไป ถ้าเป็นความจริงมันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นความจริง

แต่กิเลสเป็นธรรมชาติ นี่ธรรมชาติของมัน มันหลอกหลวงไง เวลาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาอบรมสมาธิไปมันก็ปล่อย ปล่อยอย่างนี้มันปล่อยแบบปล่อยปลดละเลย ปล่อยปลดละเลยเพราะอะไร เพราะความไม่เข้าใจ เพราะความไม่เข้าใจ เห็นใหม่ ว่าสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม พอปล่อยแล้วเป็นธรรม ถึงบอกใช้ปัญญาไปเลยก็ได้ ปัญญาแบบพิจารณาไปแล้วมันจะปล่อย ถ้าปัญญามันปล่อยแล้ว เห็นใหม่ “ทำไมจะต้องไปตรากตรำอย่างนั้น ทำไมต้องไปตรากตรำทำให้มันทุกข์มันยาก ทำให้มันลำบากลำบาก มันเป็นความเข้าใจผิดหรือไม่ มันเป็นอรรถกถาญาณุโยคหรือเปล่า ทำไมต้องทำให้มันทุกข์มันยากขนาดนั้น ทำไมไม่ทำตัวสบายๆ” กิเลสเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติของมัน มันก็หลอกหลวงอย่างนี้ พอมันหลอกหลวงอย่างนี้แล้วมันจะก้าวเดินต่อไปอย่างไร มันจะมีอะไรมาเป็นขึ้นเป็นอัน มันจะมีอะไรเป็นสัจจะความจริงขึ้นมาบ้าง มันก็ไม่มีสิ่งใดเลยไง ก็ปฏิบัติไปโดยความว่างเปล่า ไม่มีสมบัติสิ่งใดติดตัวไป

แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ เราปฏิบัติของเรา กิเลสเป็นธรรมชาติ ถ้ากิเลสเป็นธรรมชาติ เราก็ต้องฝึกฝนของเราขึ้นมา เขาบอก “ธรรมะเป็นธรรมชาติ มันมีอยู่แล้ว ธรรมะเป็นธรรมชาติ” เพราะไปบอกว่าธรรมะเป็นธรรมชาตินี้ไง ธรรมะมันก็เกิดดับเหมือนกัน ธรรมะ เห็นใหม่ มันก็เป็นอนิจจัง สิ่งใดที่เกิดขึ้น สิ่งที่ตั้งอยู่ แล้วสิ่งนั้นต้องดับไป สติ เราฝึกหัดสติขึ้นมา สติมันก็เกิดขึ้นมา แล้วถ้าเราพลั้งเผลอ สติมันก็อ่อนด้อยลงไป เวลาสติมันดีขึ้นมา เราภาวนาสติขึ้นมา มันก็เป็นประโยชน์กับเราเท่านั้น เวลาถ้าเราพลั้งเผลอ เราไม่รอบคอบ มันก็เสื่อมไป สติมันก็เป็นอนิจจัง สมาธิก็เป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นปัญญา ปัญญาก็เป็นอนิจจัง

นี่ไง มันก็ต้องการกระทำใช้ใหม่ คนเราถ้าไม่ได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็เรื่องของกิเลสล้วนๆ เวลาเราจะประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา เราใช้ตรรกะ ใช้สติปัญญาของเรา ไตร่ตรองขึ้นมา มันก็เข้าใจได้ มันก็ปล่อยวางได้ แล้วปล่อยวางแล้วทำอย่างไรต่อไป ปล่อยวางแล้วมีสิ่งใดต่อไป

มันจะวัดกันได้ มันวัดกันได้ด้วยปัญญา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ที่ศึกษาๆ ผู้ที่ศึกษามา ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันก็ชัดๆ อยู่แล้วใช้ใหม่ ปัญญา ๓ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา สุตมยปัญญาปัญญาการศึกษา ปัญญาใคร่ครวญอยู่เนี่ยมันเป็นสุตมยปัญญา มันมีความจำเป็นต้องศึกษาใหม่ มีความจำเป็น มีแต่ศึกษามากก็ศึกษาไว้เพื่อปฏิบัติ อย่าศึกษาแล้วไปยึดว่าเป็นของเรา อายบ้าง อายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อายผู้ที่เขาค้นคว้ามา เขาเหนื่อยยากของเขามา ทั้งๆ ที่เหนื่อยยากขึ้นมาแล้วเขาเทศนาว่าการเพื่อเป็นแนวทาง เพื่อเป็นคติธรรม คติ คติ ให้มันเป็นแนวทาง มันเป็นอุบาย

สมัยอยู่กับครูบาอาจารย์ สิ่งใดที่เราประพฤติปฏิบัติไปแล้วมันอันตู้ มันตัน มันไปไม่ได้ อย่างนี้ครูบาอาจารย์ท่านก็รวมแล้วท่านก็เทศน์ให้ฟัง พอเทศน์ให้ฟัง ท่านก็เทศน์ หลวงปู่เสาร์

หลวงปู่มั่น ครูอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมๆ ท่านก็เทศน์ตั้งแต่เริ่มต้นนี้แหละ เริ่มต้นการขวนขวาย การทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบขึ้นมาแล้ว เห็นใหม่ เริ่มต้นขวนขวาย จากปุถุชน กัลยาณปุถุชน ยกขึ้นโศดาปัตติมรรค โศดาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล แล้วแต่ว่าจิตใจของลูกศิษย์ลูกหามันอยู่ในขั้นตอนใด เพราะลูกศิษย์ลูกหา เป็นหมู่เป็นคณะ มันก็มีจิตใจที่สูงที่ต่ำ

หลวงตาท่านพูด เห็นใหม่ ว่า ยายกั้งๆ กำหนดจิตมองเข้าไปที่วัดหนองผือในใน จิตของหลวงปู่มั่นสว่างไสวไปหมดครอบโลกธาตุ มีดาวดวงใหญ่ ดวงน้อย ดวงเล็ก ขึ้นมา จิตใจของคนมันสูงต่ำแตกต่างกัน ถ้าสูงต่ำแตกต่างกัน แต่ทุกคนก็ขวนขวายเหมือนกัน ทุกคนก็พยายามเพื่อคุณธรรมในใจของตน ถ้ายังไม่ถึงที่สุดแห่งทุกข์ ผู้ที่มีสติปัญญามันเข้าใจของมันนะ มันรู้ของมัน

เราทำงาน ถ้างานเรายังไม่เสร็จ เราก็อยากจะให้งานเราเสร็จ งานเราจบสิ้น ถ้างานของเราเนี่ยยังทำไม่ได้เลย งานของเราเนี่ยเราก็พยายามขวนขวายฝึกเอา เพราะสังคมนี้สังคมของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น สังคมกรรมฐาน สังคมเขาประพฤติปฏิบัติ สังคมเขาเห็นภัยในวัฏสงสาร เขาพยายามจะหาหนทางพาให้จิตดวงนี้พ้นจากกิเลสต้นเหตุความทะยานอยาก

ไม่ใช่ให้กิเลสเป็นธรรมชาติๆ ธรรมชาติของมันก็ปลิ้นปล้อน ไปอยู่กับครูบาอาจารย์ ขึ้นมาก็ไปแอบ ไปอิง ไปแนบไว้เฉยๆ ไปอยู่เฉยๆ เวลาพิจารณาขึ้นมามันปล่อยวางก็ปล่อยปละละเลย มันปล่อยปละละละเลย มันไม่รักษาไม่ดูแลหัวใจของมัน มันจะดีขึ้นมาได้อย่างไร

คนเรามันจะดีมันต้องดีอยู่ที่การรักษาหัวใจของตน อยู่ที่ดีที่การฝึกฝนใจของตน หัวใจของคนมันมีความสุข มันมีความมหัศจรรย์ ถ้ามีความมหัศจรรย์ คนแค่ทำความสงบของใจเข้ามาเท่านั้นแหละจะเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะเคารพธรรมมาก เคารพธรรม เพราะเหตุใด ถ้าจิตมันสงบแล้วไง ผู้ใดเห็นธรรมผู้ใดเห็นตถาคต สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เพราะจิตมันสงบแล้วมันก็อยากได้อยากดีอยากจะทำปฏิบัติต่อเนื่องไป

แต่! แต่ถ้าคนกิเลสเป็นธรรมชาติ พอจิตมันสงบแล้วมันคิดว่านี่เป็นนิพพานไง “อ้อ! นิพพานเป็นอย่างนี้” ยังไม่ได้ทำอะไรเลย กิเลสเป็นธรรมชาติ กิเลสมันหลอกลวง กิเลสมันปลิ้นปล้อนไปตลอดเส้นทาง

แต่เพราะมันมีครูบาอาจารย์ของเราเนี่ยแหละนี่ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติมาจากไหน ธรรมชาติคั่นคว่ำมาอย่างไร ถ้ามันคั่นคว่ำขึ้นมามันก็ต้องมีการขวนขวายทำขึ้นมา ถ้าทำขึ้นมาเนี่ยจิตมันสงบ สงบอย่างไร ถ้ามันสงบแล้ว สงบแล้วโดยขาดสติเป็นมิจฉา มิจฉาเพราะอะไร มิจฉาเพราะมันรักษาความสงบอันนี้ไว้ไม่ได้ รักษาหัวใจของตนไม่ได้ สิ่งที่มีมันได้มาได้มาก็เลื่อนลอย สิ่งที่เลื่อนลอยแล้วใครจะควบคุมมัน

สิ่งที่ควบคุมได้ ควบคุมได้ต้องมีสติ ถ้ามีสติขึ้นมา สิ่งที่มีสติ เรามีสติแล้วเราฝึกฝนขึ้นมา นี่ฝึกฝนโดยข้อเท็จจริง ถ้าใครกำหนดพุทโธ หายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โธ โดยข้อเท็จจริงทำต่อเนื่องๆ จิตมันต้องสงบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เป็นอื่นไปไม่ได้

สิ่งที่มันเป็นอย่างอื่นไปเพราะกิเลสเป็นธรรมชาติ สักแต่ที่ว่าทำ ทำด้วยความมักง่าย ทำด้วยอำนาจวาสนาบารมีอันอ่อนแอของตน วาสนา อำนาจวาสนาบารมีอ่อนแอก็จับแค่ผิวเผิน คำว่า “ผิวเผิน” ผิวเผินของครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริง ถ้ากำหนดหายใจเข้านี่พุท หายใจออกนี่โธตามความเป็นจริง ตามข้อเท็จจริง จิตมันต้องสงบแน่นอน

ในเมื่อกรรมฐาน ๔๐ ห้อง มันเป็นสัจจะเป็นความจริงอยู่แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาของเราอยู่แล้ว พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ที่ฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วประพฤติปฏิบัติตามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาฟังองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่า การเห็นใหม่ ชำระล้างกิเลส ด้วยบุญด้วยคุณอันนั้น ด้วยความเคารพอันนั้น ถึงไม่ได้นัดหมาย ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยความระลึกถึงบุญคุณอันนั้นไฉน

ถ้าเราทำความเป็นจริง เห็นใหม่ มันจะไม่เป็นจริงเพราะว่ากิเลสเป็นธรรมชาติ กิเลสเป็นธรรมชาติ กิเลสมันอยู่ในหัวใจ ต้นข้าวของมันเลย มันคือพญามาร ถ้าพญามารขึ้นมาแล้ว ดุสฺสีกุหลานของมัน นี่กามราคะ นี่คือแม่ทัพใหญ่ แล้วลงมา เห็นใหม่ นี่อุปาทานในหัวใจเป็นไฟรพชของมัน แล้วสักกายทิฏฐิความเห็นผิดมันเป็นครอบคร้วเลยละ มันเป็นเรื่องที่ปิดบังหัวใจ แล้วเวลาจะเอาจริงเอาจริงขึ้นมา ถ้าเราไม่มีสติปัญญาขึ้นไปมันจะเอาความจริงมาจากไหน

นี่ไง บอกว่า “ธรรมะเป็นธรรมชาติ” ธรรมชาติต่อเมื่อเราชวนชวายให้มันเกิดขึ้นมา มันถึงจะเป็นความจริงขึ้นมา ธรรมชาติๆ ธรรมชาตินั้นก็เปลี่ยนแปลง มันก็แปรปรวน แต่ถ้ากิเลสเห็นใหม่ ดุสฺสีกุหลานมันก็เป็นธรรมชาติ มันก็เป็นธรรมชาติ มันอยู่ในจิตใต้สำนึกนี้โดยธรรมชาติ **อวิชชา** **อุปจฺจยา** **สงฺขารา** **สงฺขาราปจฺจยา** **วิญญานํ** มันพาจิตดวงนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ มันยังเป็นธรรมชาติที่แน่นอนกว่าสัจจะความจริง

แน่นอนๆ เพราะว่ามันเปลวเมื่อไรมันก็แสดงตน ไม่เปลวมันก็เผาไหม้ เพราะ เพราะเวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นไปแล้วนะ เวลาพิจารณาไปแล้วข้ามจากกามราคะขึ้นไปแล้ว เวลามันจิตเดิมแท้นี้ผองใสมันเป็นไฟสุมขนอนนะ มันทุกข์อันละเอียด มันเหมือนไฟสุมขนอน มันไม่เป็นพื้น เป็นไฟที่รุนแรงหรรอก มันเป็นไฟสุมขนอน สุมอยู่ที่ภวาสวะอยู่ที่ภพนั้นนะ นั่นนะธรรมชาติของมันแท้ๆ เลย แต่ธรรมชาติอย่างนี้มันยังเป็นเปลวเป็นเพลิงที่มันเผาผลาญหัวใจมา ถ้าเผาผลาญหัวใจมานะ มันเผาผลาญมาตลอด

แต่! แต่ด้วยอำนาจวาสนานะ ด้วยอำนาจวาสนา ด้วยถ้ากำหนดหายใจเข้านี่พุท

หายใจออกโอ นี่พุทธานุสติด้วยความร่วมมือร่วมใจ ด้วยอำนาจวาสนาๆ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าช่วยระงับยับยั้งมันได้ ช่วยระงับยับยั้ง ธรรมโอสฤฯ ใจ เจ็บไข้ได้ป่วยก็ไปหาหมอ เวลาเมื่อเกิดกรรมของจิต จิตที่มันเศร้าหมอง จิตที่มันแผดเผาจะเอาอะไรไปแก้ไขมันล่ะ ถ้าเอาอะไรไปแก้ไขมัน กตัญญูทเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี ใครมีบุญมีคุณกับเรา เราจะระลึกถึงเขา เราจะระลึกถึงคนที่มีบุญมีคุณกับเรา

เวลาพระปฏิบัติ เห็นใหม่ เราจะระลึกถึงครูบาอาจารย์มันอ่อนใจนะ ว่านี่ไง สิ่งที่คุณคุมครองดูแลอยู่นี่ สิ่งที่คุณคุมครองดูแลก็รัตนตรัยนะ พระพุทฺธ พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งที่เป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรของหัวใจดวงนี้ ถ้าหัวใจดวงนี้ถ้ามันมีที่พึ่งอาศัย เราก็ฝึกหัดของเราๆ ให้มันพ้นจากความเป็นทวารก ให้มันเข้มแข็งขึ้นมา ถ้ามันเข้มแข็งขึ้นมา สิ่งที่เข้มแข็งขึ้นมา ถ้ามันเป็นสัมมาสมาธิ จิตมันสงบระงับเข้ามา จิตมันสงบระงับเข้ามา มันก็พออยู่พอกินนะ มันไม่ลุ่มๆ ดอนๆ แล้วล่ะ

สิ่งที่คุณคุมๆ ดอนๆ สิ่งที่คุณเวลาชกิล ๓ ฟันของเขานูชาไฟๆ ของเขา เขาทำมานโลกียะ สิ่งนี้มานโลกียะ สิ่งที่คุณมานโลกียะมันอกิญา อภิญา มันส่งไปมันรู้ไปทั่ว รู้ไปร้อยแปด สิ่งที่คุณรู้ไปทั่วรู้ไปร้อยแปด สิ่งนั้น เห็นใหม่ ส่งออก เขาก็ทรงความรู้อันนั้น

แต่เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราทำความสงบใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบระงับเข้ามา นี่เราด้วยการกำหนดหายใจเข้านี้พุทฺ หายใจออกนี้โอ ถ้ามันหายใจเข้านี้พุทฺ หายใจออกโอ เพื่อความสงบระงับของเรา ถ้าเป็นความสุขของเราด้วยสติด้วยปัญญาขึ้นมา ถ้ามันมีอำนาจวาสนามันจะนุ่มไปแล้ว มันนุ่มไปนะ ถ้ามีสัมมา-สมาธิมันจะเห็นว่าการโลกุตตรธรรม โลกียะๆ โลกียะปัญญากับโลกุตตรปัญญา มันแตกต่างกันอย่างไร

เวลาผู้ที่ปฏิบัติเขา คนที่เขาศึกษาของเขามา แล้วเขามีมุมมองของเขา เขาบอก “ปัญญาสามัญสำนึกมันก็พิจารณาได้ ทำไม่ต้องไปทำสมาธิ”

ปัญญาสามัญสำนึก เห็นใหม่ นี่แหละกิเลสเป็นธรรมชาติ ปัญญาสามัญสำนึกก็เป็นปัญญาของโลก ปัญญาสามัญสำนึกมันก็เป็นโลกียปัญญา ปัญญาสามัญสำนึกเราเห็นแหละ ก็เราใช้ปัญญาสามัญสำนึกของเราเห็นแหละพิจารณาของเราไป ถ้ามันปล่อยมาๆ ปัญญาสามัญสำนึกใช้ใหม่ เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใช้ใหม่ เวลาเราเกิดความทุกข์ความยากในหัวใจ กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันพุดขึ้นมา แล้วก็เทียบเคียงกับธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปัญญาสามัญสำนึก เวลาปัญญาสามัญสำนึกมันก็ปล่อยๆ มันปล่อย ปล่อยเพราะอะไร

ปล่อยเพราะธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้ามันปล่อย เพราะมันปัญญาสามัญสำนึก เวลามันปล่อยๆ นะ ถ้ามันปล่อยไปแล้วถึงที่สุดถ้ามันปล่อย ถ้าไม่มีปัญญาต่อเนื่องไปมันก็จะเป็นการปล่อยปละละเลย

แต่ถ้ามันมีครูบาอาจารย์นะ เรามีครูบาอาจารย์เราทดสอบของเรา ถ้ามันปล่อยแล้วมันจะดำเนินการต่อไปอย่างไร จิตนี้มันจะพัฒนาไปแบบไหน ถ้ามันไม่พัฒนาได้ มันปล่อยแล้วมันก็อันตู่ เวลามันปล่อยแล้ว เพราะกิเลสเป็นธรรมชาติไง เพราะปัญญาสามัญสำนึกมันก็เป็นปัญญา ปัญญาที่ใคร่ครวญธรรมะมันก็เป็นธรรม ถ้ามันเป็นธรรม มันเป็นธรรมโดยกิเลสเป็นธรรมชาติ โดยความเห็นแต่มันไม่เป็นความจริง

ถ้ามันเป็นความจริงนะ ถ้าเราพิจารณาของเรา พิจารณา เห็นใหม่ โดยที่เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาทั้งนั้น เราศึกษามาแล้ว เราก็มาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเวลาประพฤติปฏิบัติของเรา เมื่อเรากำหนดพุทโธ กำหนดพุทโธของเราแล้ว จิตสงบลงได้ยาก เราทำอะไรได้แล้ว เพราะว่าจิตของเรามันมีความสงสัยมาก มันมีเหตุมีผลมาก เราก็ใช้ปัญญาเทียบเคียงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราเทียบเคียงๆ เพราะเรารู้ว่าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิมันก็ปล่อย แต่มันไม่ใช่ปล่อยปละละเลย มันปล่อยแล้วเรามีสติพร้อม

ถ้ามันปล่อยแล้วทำอย่างไรต่อ ปล่อยแล้วเวลาจะต่อเนืองไป เรากำหนดพุทโธ เวลามันปล่อยแล้วมันปล่อยมันก็ว่าง มันว่างมันต้องมีสติใช่ไหม เรากำหนดพุทโธเพื่อจิตมันจะได้ทรงไว้ได้ จิตมันจะมีกำลังต่อไป ไม่ใช่ปล่อยแล้วมันจะทิ้ง ถ้าปล่อยแล้วเดี๋ยวก็คิดอีก ถ้าคิดอีกก็ใช้ปัญญาต่อเนืองไปๆ มันมีสติมันมีความเข้าใจว่านี่เป็นปัญญาอบรมสมาธิ สติมันพร้อมด้วยมুমมอที่ถูกต้อง ถ้าถูกต้องขึ้นไปมันทำต่อเนืองไป มันก็มีสติเพื่อคุ้มครองดูแลจิตดวงนี้

ถ้ามันมีสติคุ้มครองดูแลจิตดวงนี้ เห็นใหม่ มันไม่ได้ปล่อยปละละเลย ถ้ามันปล่อยมันก็เป็นสัมมาสมาธิ มันปล่อยเฉยๆ แต่เรามีสติกำหนดพุทโธต่อ ถ้ามันจะคิดอีกเราก็ใช้ปัญญาต่อเนืองไป เราไม่ได้ทิ้ง ไม่ใช่ปล่อยปละละเลย ถ้ามันจะปล่อยมันก็ปล่อยด้วยข้อเท็จจริง ปล่อยด้วยข้อเท็จจริงด้วยเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นสมาธิเราก็มีสติ มีสติเราก็ดูแลต่อเนืองไป ถ้าดูแลต่อเนืองไปถ้ามีสติปัญญาดีขึ้นๆ คอยสังเกตดูแล จิตเห็นอาการของจิต

ถ้าจิตเห็นอาการของจิต จิตมันเห็นอะไรล่ะ ถ้ามันเห็นมันเป็นปัจจุบันนั้น เราศึกษามาแล้ว คนที่ศึกษามาคนที่ประพฤติปฏิบัติยังไม่ชำนาญหรือผู้ปฏิบัติใหม่ มันก็ต้องเห็นสติปัฏฐาน ๔ ต้องเห็นอย่างที่เราเข้าใจที่เราศึกษามา แต่! แต่เขาไม่เข้าใจหรือกว่าอำนาจวาสนาของคน คนแต่ละคนมันไม่เหมือนกัน เวลาปฏิบัติ ปฏิบัติเหมือนกัน เริ่มต้นจากการทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบระงับแล้ว ถ้าน้อมไป เห็นใหม่ ถ้ามันน้อมไปมันจะเห็นอย่างเดียวกันหรือมันเห็นอย่างเดียวกันไม่ได้ เพราะกิเลสของคนมันไม่เหมือนกัน

กิเลสของคน เวลาความรักความชอบแตกต่างกัน ความรักความชอบที่แตกต่างกัน ถ้าใครมีอำนาจวาสนาสิ่งที่เกิดขึ้นๆ นั้นเกิดขึ้นโดยธรรมๆ เป็นปัจจุบัน เกิดขึ้นโดยธรรมโดยรู้เห็น

สิ่งใดละ เวลาคนที่ประพฤติปฏิบัติเขาจะเห็นเป็นหัวกะโหลก เขาจะเห็นเป็นเส้นผม เขาจะเห็นเป็นขมขน เขาจะเห็นสิ่งใด เขาเห็น เห็นแล้วเขาตกใจ

“เราต้องเห็นกายสิ เราจะต้องเห็น” เห็นไหม กิเลสเป็นธรรมชาติ ทั้งที่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถูกต้องดีงาม ชัดเจนมาก แต่การกระทำของเราทำไม่ถูกต้อง การกระทำของเรา เราคาดเราหมาย เราต้องการ เราต้องการให้เป็นแบบกิเลสที่มันปลิ้นปล้อนอยู่นี่ไง เพราะกิเลสมันปลิ้นปล้อน กิเลสมันเจ้าก็เจ้าการ เพราะกิเลสมันเจ้าก็เจ้าการ มันก็จะไปบังคับว่าสิ่งนั้นต้องเป็นอย่างที่เราศึกษามา สิ่งนั้นต้องเป็นอย่างนั้น มันถึงจะตรงกับพุทธพจน์ๆ

แต่ถ้าเป็นความจริง ความจริง เห็นไหม ครูบาอาจารย์ท่านให้วางไว้ก่อน สิ่งนี้มันจะตรงกับพุทธพจน์ตอนที่ปฏิบัติตามความเป็นจริงแล้ว ศีล สมาธิ ปัญญา มรรค ๘ ก็คือมรรค ๘ ถ้ามรรคไม่สมบูรณ์ในมรรคมันจะเป็นมรรคไปไม่ได้ ถ้ามันจะเป็นอย่างนั้นมันก็เป็นมิจฉาหมด มิจฉามรรค มิจฉาสติ มิจฉาปัญญา มิจฉาสมาธิ มิจฉาหมดเลย กิเลสเป็นธรรมชาติ แล้วพอมิจฉาหมดแล้วมันทำอย่างไร

แล้วถ้าเป็นความจริงๆ เราทดสอบ เราตรวจสอบของเราขึ้นมา พยายามกระทำให้จิตมันสงบเข้ามา จิตสงบแล้วถ้ามันรู้มันเห็นสิ่งใดให้มันเป็นปัจจุบัน รู้สิ่งใดก็ได้ รู้แล้วมันสะท้อนหัวใจๆ ถ้ามันเป็นธรรมๆ ถ้ารู้แล้วสะท้อนหัวใจ เราใช้สติปัญญาเราดู เราดูแล้วเราจะเห็นความมหัศจรรย์ของปัญญาอันนี้แล้ว ถ้าเรามหัศจรรย์ เรามีความมหัศจรรย์กับปัญญาอันนี้ เราจะเข้าใจเลยว่า “เอ้อ! ภาวนามยปัญญาเป็นอย่างนี้เองๆ” ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา

ถ้าปัญญาเกิดจากการศึกษา ศึกษา มา ศึกษา มา เพื่อเป็นแนวทาง ศึกษา มา เพื่อให้คิดว่า ศึกษา มา ให้มีการกระทำ ถ้ากระทำถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา มันจะพัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาอย่างนี้ ถ้ามันไม่พัฒนาขึ้นมา กิเลสเป็นธรรมชาติ มันทำให้ล้มลุกคลุกคลาน มันทำให้เราทุกข์เรายาก มันเป็นเรื่องกิเลสทั้งนั้น

กิเลสมันคืออะไรล่ะ?

กิเลสคือสันดานของเรา กิเลสก็คือสันดานอันนี้ สันดานที่มันโลเล สันดานที่ไม่เอาไหน กิเลสทั้งนั้น แล้วบอกกิเลสตัวมันเป็นอย่างไร แล้วถ้าเป็นธรรม ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติมันคือการไตร่ตรอง การใคร่ครวญ ทุกคนมันก็มีสติมีปัญญาใคร่ครวญได้ทั้งนั้น ว่าสิ่งใดมันเกิดมันดับมันเป็นธรรมชาติของมัน สิ่งนี้เป็นธรรมชาติ

เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว วางธรรมวินัยนี้ไว้ ธรรม คำว่า “ธรรม” คือครอบ ๓ โลกธาตุ ครอบคลุมไปหมดไป ทำไมพรหมถึงเกิดอย่างนี้ ใช้ชีวิต

อย่างนี้ มีอาหารอย่างนี้ ทำไมเทวดาด้วยเวรด้วยกรรมมันเกิดอย่างนี้ เกิดแล้วดำรงชีพอย่างนี้ กินอาหารอย่างนี้ เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์ด้วยเวรด้วยกรรม มีกำเนิดอย่างนี้ ดำรงชีพอย่างนี้ ใช้ชีวิตอย่างนี้ ถ้านรกอเวจีกระทำบาปอกุศลของเขา เขาก็เกิดอย่างนี้ ความเป็นอยู่ด้วยเวรด้วยกรรมอย่างนี้ มีความทุกข์ความร้อนอย่างนี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา วางข้อเท็จจริงไว้หมดแล้ว พอวางข้อเท็จจริงนี้เป็นสัจจะเป็นความจริง สิ่งที่มีมันมีของมันอยู่ไฉน ในเมื่อ ๓ โลกธาตุมันก็มีข้อเท็จจริงอยู่อย่างนี้ แต่ถ้าเหนือ ๓ โลกธาตุละ สิ่งที่จะเหนือ ๓ โลกธาตุ ธรรมเหนือโลก ธรรมเหนือโลกใจเหนือโลกคือไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายไฉน

สิ่งที่มีมันเป็นอย่างนี้ จิตที่มีอวิชชาอยู่ เห็นใหม่ กิเลสเป็นธรรมชาติ มันก็เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะใน ๓ โลกธาตุ นี้วัฏฏะ แล้วธรรมที่จะเกิดขึ้น ธรรมที่เราพิจารณาอยู่นี้ ธรรมสังข ธรรมที่เกิดจากอริยสังข เกิดขึ้นจากการภาวนา มันจะวิวัฏฏะ มันจะออกจากวัฏฏะ ออกจากวัฏฏะ ออกจาก ๓ โลกธาตุนี้ ถ้ามันจะออกจาก ๓ โลกธาตุนี้มันออกอย่างไร

สิ่งที่มีมันจะออก เห็นใหม่ เวลาเกิด เกิดด้วยความไม่รู้ เพราะไม่รู้ถึงได้เกิด พอเกิดขึ้นมาแล้ว ด้วยกิเลสบีบคั้นขึ้นมา นี้กิเลสเป็นธรรมชาติ ศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี้คือธรรมวินัย ธรรมวินัยเป็นทฤษฎี เป็นสัจธรรมที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผลมันเกิดขึ้นมันอยู่ที่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในใจนั้นมีวิมุตติสุข ในใจอันนั้นหรือสัตว์ชั้นสัตว์ สิ่ง que แสดงธรรมๆ มา แสดงธรรมออกมาเป็นทฤษฎีที่เราท่องจำกันอยู่นี่ไฉน แล้วท่องจำมันผิดไหม มันไม่ผิด มันเป็นแนวทางๆ แต่แนวทางอันนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้มา เป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมา-สัมพุทธเจ้า จากผลในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วบอกวิธีการมานี้เป็นทฤษฎี แล้วเราจำมาๆ จำมาเพื่อปฏิบัติไฉน

ถ้าปฏิบัติแล้วถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ นี่เป็นธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติจากการกระทำใจ ศีล สมาธิ ปัญญาที่เป็นธรรมชาติ สิ่งใดเป็นธรรมชาติทั้งนั้น แต่ธรรมชาติอย่างนี้เราไม่มี เรามีแต่กิเลส แล้วกิเลสมันสมอ้าง สิ่งที่เรามีอยู่มันมีแต่กิเลสต้นหาคความทะยานอยาก สิ่งที่เราพูดมันเป็นนกแก้ว นกขุนทอง มันเป็นการจำมา การวิเคราะห์หิวฉัยก็วิเคราะห์หิวฉัยด้วยโลกีย์ปัญญา โลกีย์ปัญญาก็วิเคราะห์หิวฉัยแบบวิทยาศาสตร์ไฉน

แต่ถ้าเป็นจริง เป็นจริง เห็นใหม่ ถ้ามันจะเป็นจริง ธรรมะเป็นธรรมชาติ ศีลก็เป็นธรรมชาติ ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นธรรมชาติอันหนึ่งแต่มันไม่มี เรายังสร้างขึ้นไม่ได้ ยังไม่เป็น

ทูลีล คนทูลีล คีลเป็นธรรมชาติใหม่ คนทูลีลก็คีลมันไม่มี ถ้าคนมีคีล คีลนั้นเป็นธรรมชาติ มีคีล
เราก็ต้องประพฤติปฏิบัติคีลมันถึงมีคีล ถ้ามีสมาธิขึ้นมา เราก็ต้องทำสมาธิขึ้นมา มันถึงมีสมาธิ

ถ้าเป็นปัญญาขึ้นมา จิตที่มันสงบแล้ว เวลาสงบแล้วเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็น
จริงโดยปัจจุบันธรรม โดยปัจจุบันธรรมมันเกิดขึ้นมา มันรู้เห็นสิ่งใด การรู้เห็นสิ่งใด จิตเห็น
อาการของจิต จิตที่สงบระงับดีแล้วยกขึ้นสู่วิปัสสนา การยกขึ้นสู่วิปัสสนาให้เห็นตามข้อเท็จจริง

เราไม่รู้ไม่เห็นสิ่งใด เราจะไปวิปัสสนาอะไร สิ่งที่ยกขึ้นมามันก็เป็นสัญชาตญาณ
ปัญญาสามัญสำนึกที่เขาบอกว่า “ปัญญาสามัญสำนึกก็ฆ่ากิเลสได้” ความเห็นโดยกิเลสเป็น
ธรรมชาติ ปัญญาสามัญสำนึกๆ ปัญญาสามัญสำนึกมาจากไหนละ

สิ่งที่เป็นจริงๆ เป็นจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความจริงเป็นอันนั้น
ถ้าเป็นความจริงก็เป็นความจริงในใจของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเป็นความจริงของท่าน ถ้า
ความจริงของท่านเวลาท่านอธิบายให้เราฟัง อธิบายบอกถึงแง่มุม บอกถึงการยกขึ้น บอกถึง
การกำหนด บอกถึงว่ากำหนดจิต กำหนดให้มันเป็นการกระทำขึ้นมา เป็นการกระทำขึ้นมา
เห็นใหม่ มันก็เป็นระหว่าง มันก็เป็นสงครามระหว่างสงครามธาตุ สงครามชั้น

สงครามธาตุ สงครามชั้น สงครามธาตุก็ธาตุ ๔ ของเรา สงครามชั้นก็ชั้น ๕ ของเรา
เวลาจิตมันสงบแล้วสิ่งที่ยกขึ้นมามันก็เป็นสังขารชั้น พอสังขารก็ความคิด
ความคิดมีสติปัญญาขึ้นมา ถ้ามันมีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐานเป็นที่รองรับ ถ้าสัมมาสมาธิเป็น
พื้นฐานรองรับ สัมมาสมาธิตัวนี้แหละมันจะแบ่งแยกระหว่างโลกียะกับโลกุตตระ

ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิตัวนี้ปัญญาสามัญสำนึกมันก็เป็นโลกียปัญญา โลกียปัญญา
สามัญสำนึกไป สามัญสำนึกของเราที่แหละ ตริกันในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า ตริกมากน้อยขนาดไหนเป็นสามัญสำนึกทั้งนั้น เพราะตริกันในธรรมะขององค์-สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น ถ้ามันจบกระบวนการของมันก็ปัญญาอบรมสมาธิไป ก็ปัญญาอบรม
สมาธิ พอจบกระบวนการของมัน แต่เขาบอกว่า “ปัญญาอบรมสมาธิที่ฆ่ากิเลสได้” พอจบ
กระบวนการของมันเขาบอก “เขาได้ธรรมไป” แต่มันไม่เป็นความจริง

ความจริงสิ่งที่เขาปัญญาวิมุตติๆ มันใช้ปัญญาทั้งนั้น แต่ปัญญาที่มันพิจารณาไปแล้ว
ปัญญามันถึงที่สุดแล้วด้วยสามัญสำนึก ปัญญาสามัญสำนึกพิจารณาของมันไป เสร็จสิ้น
กระบวนการของปัญญาสามัญสำนึกมันก็เป็นความสงบ สิ้นสุดกระบวนการของปัญญาสามัญ
สำนึกมันก็เป็นจิตไป สิ้นสุดกระบวนการของมัน

จิตส่งออก จิตส่งออกคือจิตคือคิด จิตส่งออกก็จิตมีสัญญาอารมณ์นี้แหละคือจิตส่งออก
จิตธรรมชาติของมัน ธรรมชาติของจิต จิตเดิมแท้นี้ปล่อยใส แต่ถ้ามันมีอารมณ์ มันเศร้าหมอง

เพราะอวิชชา เพราะกิเลสมันจรมา สิ่งที่มีมันเกิดขึ้นๆ เกิดขึ้นจากจิตใต้สำนึกนี้แหละ พอเกิดขึ้นมามันก็เป็นความคิด แล้วความคิดนี้มันตรึงในธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใจ กิเลสเป็นธรรมชาติ ด้วยที่กิเลสมันปลิ้นปล้อน พอกิเลสมันปลิ้นปล้อนก็บอกว่า “ปัญญาสามัญสำนึกมันก็พิจารณาได้”

ปัญญาสามัญสำนึกมันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ คนที่เป็นปัญญาวิมุตติเขามีสติปัญญาของเขา พอมันปล่อยวาง ปล่อยวางถ้าเรายังไม่แข็งแรงพอ เราก็กำหนดพุทโธซ้ำเข้าไป มันก็จะละเอียดเข้าไป แต่ถ้าเราไม่กำหนดพุทโธมันจะทรงอยู่กับอะไรล่ะ จิตสัมมาสมาธิเป็นจิตที่ไม่พาดพิงอารมณ์ สัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิคือจิตตั้งมั่น จิตนี้ไม่พาดพิงอะไรเลย แล้วมันทรงอยู่อย่างไร ถ้ามันยังทรงอยู่ไม่ได้ เรากำหนดพุทโธ

ถ้ามันทรงอยู่ได้ ทรงอยู่ได้เพราะอะไร ทรงอยู่ได้เพราะผู้ที่ชำนาญ ชำนาญคืออะไร ชำนาญคือว่าถ้ามันเสวยคือว่ามันคิดสิ่งใดเรามีสติปัญญารู้เท่ามันปล่อย รู้เท่ามันปล่อย นี่ไง ถ้าจิตมันตั้งมั่น ถ้าตั้งมั่นแล้วสัมมาสมาธิน้อมไปสู่สติปัฏฐาน ๔ ต้องน้อมไปสู่ ถ้าไม่น้อมไปสู่สมาธิฆ่ากิเลสไม่ได้ไง นี่พูดตลกพูดตลกกันมาตลอดว่า “เป็นหินทับหญ้า สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ สมาธิแก้กิเลสไม่ได้” แต่ถ้าไม่มีสมาธินี้มันไม่ยกขึ้นสู่โลกุตตรปัญญา มันไม่ยกขึ้นสู่ปัญญาเหนือโลก ปัญญาฆ่ากิเลส

โลกุตตรธรรม โลกุตตรปัญญานี้มันจะเกิดขึ้นจากสัมมาสมาธิ แล้วระหว่างที่เป็นสมาธิก็เป็นได้แสนทุกข์แสนยาก เวลาเป็นสมาธิแล้วก็สมาธิทรง สมาธิเดี่ยวเสื่อม เดี่ยวเจริญ เจริญแล้วเสื่อม เจริญแล้วเสื่อม ขนาดตัวสมาธิมันก็เจริญแล้วเสื่อม แล้วมันจะยกขึ้นสู่ปัญญา แล้วปัญญามันจะคิดอย่างไรอีกล่ะ แล้วปัญญาๆ ปัญหานี้ให้ทำอย่างไร ให้ทำอย่างไร

นี่ปัญญาที่มันจะมีขึ้น ปัญญาที่มันน้อมลงต่ำ มันน้อมลงต่ำ น้อมโดยสัญชาตญาณ อันนี้ก็เป็นเรื่องโลกีย์ปัญญา ปัญญาทางโลก แล้วมีสติปัญญาใคร่ครวญรักษา มีสติปัญญาใคร่ครวญรักษา ถ้ามันตั้งมั่น เห็นไหม ไม่พาดพิงอารมณ์สิ่งใด ถ้าไม่พาดพิงอารมณ์สิ่งใดจนมีกำลังของมัน แล้วถ้าคนที่มีอำนาจวาสนานี้มันเทียบเคียงกันๆ

สาวก สาวกະ ผู้ได้ยินได้ฟัง สาวก สาวกະ ผู้ได้สร้างอำนาจวาสนามา คนที่มีกำลัง คนที่มีวาสนานี้มันจะเกิดเลย นี่มีครูบาอาจารย์หลายองค์มากจิตสงบแล้วจะเห็นกายเลย แต่! แต่บางทีเห็นแค่หนเดียว หนต่อไปก็ต้องชวนชวายนกันเต็มที แต่ถ้าเขามีอำนาจวาสนามันจะเห็นของมัน ถ้าเห็นแล้วพิจารณาเป็นหรือไม่เป็น

ถ้าพิจารณาเป็น เห็นไหม ถ้าสมัยหลวงปู่มั่นท่านจะถามเลย “จิตเป็นอย่างไร จิตเห็นอะไร ทรงได้ไหม เห็นแล้วทำอย่างไร” ครูบาอาจารย์ท่านต้องบอก แต่เวลาการบอก การบอกไม่ใช่บอกอย่างนี้ ถ้าบอกอย่างนี้แล้วมันสำคัญตน คนภาวนามันจะให้คะแนนตัวเองมากกว่า

ความเป็นจริงตลอด ถ้ามากกว่าความเป็นจริงเพราะมันมหัศจรรย์ไง ถ้าเป็นสมาธิก็สมาธิที่มหัศจรรย์มาก จิตนี้ไม่เคยเป็นแล้วเป็นสมาธินี้ โอ้โฮ! มันดูดีดีมาก มันมหัศจรรย์มาก แต่เป็นบ่อยครั้งเข้าๆ เอ้อ! มันก็เป็นอย่างนี้เนาะ ถ้ามันเป็นอย่างนี้แล้วมันทำอย่างไรต่อไปละ

แต่ถ้าคนมันไม่เป็นอย่างนั้น เป็นหนเดียวแล้วเสื่อม แล้วเป็นอีกไม่ได้เลย มันทุกข์มันยากใจ แต่คนที่เป็นอย่างนี้ เป็นแล้วถ้ามันทรงได้ๆ ทรงได้แล้วฝึกหัดใช้ปัญญา เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า “การวิปัสสนาอ่อนๆ ฝึกหัดใช้ปัญญา ฝึกหัดใช้ปัญญา”

สมาธิแก้กิเลสไม่ได้ แต่ถ้าไม่มีสมาธิมันเป็นปัญญาสามัญสำนึก มันเป็นกิเลสเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติของกิเลสมันหลอกอย่างนี้ ธรรมชาติกิเลสมันหลอกคนที่ศึกษาธรรมะเยอะๆ นะ คนที่ศึกษาธรรมะเยอะๆ กิเลสมันชอบ มันบังเงา มันพลิกแพลง ใจคนที่ปฏิบัติอยู่ ใจคนที่ศึกษามาไม่เข้าใจ แล้วก็สำคัญตนคิดว่ามันเป็นได้ๆ คิดว่ามันเป็นได้แต่ตัวเองก็ไม่เคยปฏิบัตินะ ตัวเองใช้แต่ทางวิชาการเที่ยวถากเที่ยวถางกัน

แต่คนที่ปฏิบัติเขาจะปฏิบัติด้วยความจริง ถ้าด้วยความจริงขึ้นมา เพราะคนที่ปฏิบัติมามันรู้หมดละอะอะไรเป็นอย่างไร มันเป็นข้อเท็จจริงอยู่แล้ว แล้วมันเป็นข้อเท็จจริงมันเป็นปัจจัยตั้งเป็นสันติภูมิโลกอันนี้อยู่ในหัวใจดวงนั้น แต่มันมีมุมมองอย่างไรละ ถ้ามันเป็นจริงขึ้นมา พอจิตสงบแล้ว จิตสงบแล้วฝึกหัดๆ ถ้าจิตไม่สงบมันเป็นปัญญาสามัญสำนึก มันเป็นสัญชาตญาณมันเป็นโลกีย์ปัญญา

ถ้ามันจะเป็นโลกุตตรปัญญา โลกุตตรปัญญา ปัญญาที่การชำระล้างกิเลส มันนุ่มไปให้มันเห็น ถ้ามันเห็นครั้งแรกมันมีรสของธรรมๆ รสของธรรมนะ รสของสติธรรม รสของสมาธิธรรม รสของปัญญาธรรม ถ้ารสของมัน พอมันรู้มันเห็นมันมีรสมีชาติ แต่คนเข้าใจรสชาติมันหรือไม่ ถ้าไม่เข้าใจรสชาติของมัน มันก็พยายามจะชวนชวายของตัวเองนั่นละ แต่มันไปไม่ได้หรือไปไม่ได้ ถ้าไปไม่ได้ก็ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น กิเลสเป็นธรรมชาติ ทั้งๆ ที่ว่าปฏิบัติขึ้นมา ธรรมะเป็นธรรมชาติ ศิล สมาธิ ปัญญาที่เราฝึกหัดขึ้นมา เราต้องชวนชวายขึ้นมา คนที่เป็นคนดีคนที่จิตใจมั่นคงเพราะเขาฝึกฝนของเขา เขาทำของเขา จนเขามั่นคงของเขา

แต่คนที่ไม่มั่นคง คนที่โลเลเพราะเขาไม่ฝึกหัดของเขา แล้วกิเลสเป็นธรรมชาตินี้มันเหยียบมันย่ำขึ้นมา แล้วยอมจำนนกับมันตลอด แล้วถ้าบอกว่าเป็นเรื่องของกิเลสมันก็น่าอายใจ ก็จะต้องบอกว่า “นี่เป็นธรรมๆ” เป็นธรรมของกิเลส เพราะศึกษาธรรมะขององค์-สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากิเลสมันบังเงา บังเงาอ้างอิงอย่างนั้น แล้วเราก็หน้าฉากว่าเป็นธรรม หลังจากเราก็รู้อยู่ หลังจากมันก็ไฟสุ่มซอน หลังจากมันก็แผดเผาอยู่

แต่ถ้าเป็นจริงๆ ขึ้นมา เราเอาจริงเอาจังของเราขึ้นมา ถ้าเอาจริงเอาจังของเราขึ้นมา เห็นไหม ทำความสงบของใจเข้ามา พอใจสงบแล้วฝึกหัด ฝึกหัดของเราขึ้นมา ถ้ามันจับมันต้อง

ได้วิปัสสนาอ่อนๆ การก้าวเดินตรงนี้ เริ่มต้นในการปฏิบัติยากที่สุดอยู่ตรงนี้ ยากที่สุด

แต่ถ้ามันฝึกหัดจนมันทำของมันได้ มันทำของมันได้ เห็นไหม ทำของมันได้เราฝึกหัด ล้มลุกคลุกคลานอย่างไรมันท่วมเท ความท่วมเทของเรา เวลาจะท่วมเท ท่วมเทเพราะอะไร ท่วมเท เพราะเราเห็นผลไง ท่วมเทเพราะเป็นรสของธรรมไง รสของสติยับยั้งไม่ให้ฟุ้งซ่าน รสของสมาธิ คือความสุข รสของปัญญาคือมันถอดมันถอน มันมีรสมีชาติ

ถ้ารสของธรรมๆ เวลาปฏิบัติทุกขนี้เป็นสัจจะ ทุกขนี้เป็นความจริง เวลาทุกขนี้เป็นสัจจะ ทุกขนี้เป็นความจริง แล้วจะต้องทุกขจะต้องยากอย่างนี้ตลอดไปหรือ มันจะทุกขมันจะยาก เพราะอะไร เพราะการประพฤติปฏิบัติ เวลาความเพียรๆ มันเป็นความเพียรความมุมานะมันก็ต้องมีเหงื่อไหลไคลย้อย มันก็ต้องมีความทุกข์ความยากเป็นเรื่องธรรมดา แต่ทำเป็นเรื่องธรรมดาเพราะหัวใจไง หัวใจเราน้อมลงเชื่อ หัวใจเราลงธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เวลางานทางโลก เห็นไหม คนที่เขาประกอบธุรกิจของเขา เขาประสบความสำเร็จของเขา เขาก็ยังพยายามขยายกิจการของเขา เขายังทำยิ่งเจริญ

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาถ้าจิตมันสงบแล้ว มันมีรสมีชาติขึ้นมา เราก็ ขวนขวายของเรา เราก็มีการกระทำของเรา ที่มันจะหายทุกข์หายยากก็หายเพราะตรงนี้ เพราะ มันจะหายทุกข์หายยากเพราะมันมีรสของสติธรรม รสของสมาธิธรรม รสของปัญญาธรรม มันมีรสนี้เข้ามาเจือจางเข้ามาทำให้จิตใจเราเข้มแข็ง ถ้าเข้มแข็งเราก็ขวนขวายของเรา เราปฏิบัติของเรา

เราปฏิบัติของเราให้มันเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงเวลาใช้ปัญญาแยกแยะไป ถ้ากำลังมันพอ กำลังของสมาธินะ ถ้ากำลังของสมาธิถ้ามันมีของมัน มันใช้ปัญญาของมัน พิจารณาไป ใ้โฮ! มันราบหมด ไม่มีสิ่งใดขวางหน้าเลย

แต่ถ้าไม่มีสมาธิจับ คือสมาธิมันไม่มั่นคงของเรา สมาธิมันจับไม่ได้ มันจะไปพิจารณา อะไร พิจารณาอากาศใช้ใหม่ อากาศมันแว้งว่างใช้ใหม่ อากาศมันไม่มีสิ่งใดเลยหรือ นั่นไง ปล่อยปละละเลย นี่กิลเลสเป็นธรรมชาติ มันไม่มีสิ่งใดเป็นขึ้นเป็นอัน มันไม่มีมรรคไม่มีผล มันไม่มีเหตุไม่มีผลขึ้นมาไง มันต้องมีเหตุมีผลขึ้นมาสิ

ถ้ามีเหตุมีผลขึ้นมาแล้วกิลเลสมันกัลวธรรม กัลวธรรมตรงนี้ กัลวธรรมเพราะธรรมมันมี สติมีปัญญา ธรรมมันใคร่ครวญ พอใคร่ครวญขึ้นแล้วมันมีเหตุมีผลค้ำคอกกิลเลสเลย เหตุผลมันเหนือๆ เหนือเพราะมีกำลัง เหนือเพราะมีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน แล้วมีสติปัญญาขึ้นมาจับ ต้อง

เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ ในธรรมวินัยเรื่องสติปัฏฐาน ๔ กายานุปัสสนา จิตตานุปัสสนา เวทนานุปัสสนา ท่องกันปากเปียกปากแฉะ มันก็เป็นอย่างนั้นนะ มันเป็นอย่างนั้นแต่มันไม่เป็นความจริงในใจ มันเป็นอย่างนั้น มันเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยกรอบมันเป็นอย่างนั้น โดยธรรมมันเป็นอย่างนั้น แต่มันไม่เป็นความจริงของเราขึ้นมาไง ถ้ามันจะเป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นอย่างนั้น แล้วมันเป็นความจริงกับเราหรือเปล่าละ

แล้วถ้ามันเป็นความจริงของเราขึ้นมา เราทำความเข้าใจของเราเข้ามา แล้วเราพิจารณาของเราไป พิจารณาแยกแยะของมันไป ถ้ามันเป็นจริงนะ มันเป็นจริงมันปล่อย ถ้ามันมีเหตุมีผลขึ้นมากิเลสมันหลบหน้า พอกิเลสมันหลบหน้ามันปล่อย มันปล่อยด้วยอะไร? มันปล่อยด้วยปัญญา ปัญญาที่มีอะไร? ปัญญาที่มีสัมมาสมาธิมันมีดำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ถ้ามันชอบธรรมมันก็ปล่อย ปล่อย ปล่อยด้วยอะไร? ปล่อยด้วยปัญญา ปล่อยด้วยรสชาติ ปล่อยด้วยความรู้ความเห็น มันไม่ได้ปล่อยปละละเลย การปล่อย มันปล่อยด้วยสติด้วยปัญญา ปัญญาที่ภาวนามยปัญญา โลกุตตรธรรมๆ

โลกุตตรปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา นี่ภาวนามยปัญญา ปัญญามันเกิดขึ้นอย่างนี้ ถ้ามันเกิดขึ้นอย่างนี้ นี่ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติทำไมเราเห็นอยากขนาดนี้ละ แล้วธรรมะเป็นธรรมชาตินะ มันมีอยู่แล้วนี่เราควรหิบบชวยเอาสิ แต่ความจริงแล้วมันเกิดจากความเพียร จากวิริยะอุตสาหะทั้งนั้น มันเกิดจากสติ เกิดจากปัญญา มันไม่มีสิ่งใดอยู่คงที่ มันอยู่ที่การขวนขวาย อยู่ที่การกระทำ อยู่ที่สติ อยู่ที่ความมุมานะ อยู่ที่การภาวนา อยู่ที่การใช้ปัญญา แล้วปัญญาพิจารณาไปแล้วมันมีรสชาติ มันปล่อย มันปล่อยด้วยปัญญานะ

มันไม่ได้ปล่อยปละละเลยโดยกิเลส กิเลสเป็นธรรมชาตินะ กิเลสเป็นธรรมชาติมันหลอกมันลวงมันปล่อย โอ้! ว่าง มันมีอะไร! มันมีอะไรเป็นขึ้นเป็นอัน มันมีอะไรเป็นการยืนยัน มันมีอะไรบอกว่าการกระทำอย่างนี้มันถูกต้องดีงาม

แต่ถ้าเรามีครูบาอาจารย์ เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์เรา นี่กิเลสมันเป็นสิ่งหลอกลวง กิเลสมันเป็นเชื้อเป็นไขที่มันอยู่กับใจเรา มา แต่เรามีสติมีปัญญาของเรา เราได้สร้างบุญกุศลของเรา มา แล้วสร้างบุญกุศลของเรา มา เราเชื่อในสังฆธรรม เราเชื่อในคุณงามความดี เราเชื่อในการกระทำทำดีต้องได้ดี เราพยายามของเรา

เพราะคนเกิดมามันต้องทำอยู่แล้ว เราต้องมีหน้าที่การงานของเรา เราต้องทำอยู่แล้ว แต่การกระทำอย่างนี้เราทำเพื่อถอดถอน เราทำเพื่อละภพละชาติ เราทำเพื่อชีวิต เราทำเพื่อเป็นสมบัติของเรา เราไม่ได้ทำเพื่อใครทั้งสิ้นเลย เราทำของเราให้มันเป็นจริงขึ้นมาเป็นธรรม ทายาท เป็นธรรมทายาทถ้ามันมีธรรมในใจ ธรรมในใจอันนั้นมันธรรมโสดมันจะเจือจางใครก็

ได้ มันจะช่วยเหลือเจือจานใครเป็นการชี้หน้าใครก็ได้ ถ้ามันมีจริงในหัวใจ

เราพยายามจะเอาจริงเอาจังของเราขึ้นมา ให้มันเป็นความจริงของเราขึ้นมา ถ้าความจริงนี้เกิดขึ้นมันถอดมันถอนนะ แล้วเรื่องของกิเลส มันไม่มีใครเคยเห็นหน้ามันหรอก มันไม่มีใครเห็นหน้าเว้นไว้แต่ครูบาอาจารย์ผู้ประพฤติปฏิบัติมา ใช้อิเลสๆ ครูบา-อาจารย์ท่านถึงได้มูมานะ ท่านถึงได้ตั้งสติปัญญา ท่านถึงได้ตั้งข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมาว่า “อย่าไปเปลอ อย่าไปวางใจ วันนี้แหม! จิตดีมาก วันนี้ไอ้โฮ! อารมณ์ดีมากนะ” เวลาจิตมันดีใจ

เวลามันเสื่อมนะ เวลามันเสื่อมมันท้อมันแท้้น ไอ้โฮ! มันล้มลุกคลุกคลานไปเลยละ มันร้ายร้ายมาก มันหลอกมันลวงให้เราไม่รอบคอบ มันหลอกมันลวงให้เราพลังเปลอ มันหลอกมันลวงไม่ให้เราดูแลรักษา นี่มันหลอกมันลวงทั้งนั้นแล้วใคร สันดานเราเองนะ

แต่ถ้าสันดานเรามันไผ่ดี สันดานเราไผ่ดี เห็นไหม สันดานเราไผ่ดีนี่ธรรมชาติเป็นธรรมชาติ มันต้องรู้ต้องค้น มันต้องมีการกระทำ มันต้องฝึกฝนทั้งนั้น มันถึงจะเป็นคนดี ดีเพราะการฝึกฝน ดีเพราะการกระทำ มันดีขึ้นมาจากเราทำไง เราดีขึ้นมาจากเรามีสติ ถ้าสติเราก็อ้อ! สติดีเป็นอย่างนี้ สติถดถอยเป็นอย่างนี้ ดีเพราะมีสมาธิ ถ้าสมาธินี้เราทำจิตใจเราสงบได้ ครูบาอาจารย์ถาม “จิตเป็นอย่างไร” “สงบดีครับ สงบก็มีความสุขพอสมควรครับ” “แล้วทำไมไม่มูมานะล่ะ” “ผมกำลังจะทำอยู่ครับ”

เราฝึกหัดของเรา ถ้ามีครูบาอาจารย์คุ้มครองนะ คนที่ปฏิบัติโดยที่ไม่มีครูบา-อาจารย์ นำเห็นใจมาก แต่ขณะที่เรามีครูบาอาจารย์อยู่อย่างนี้ เรายังเชื่อกระแสสังคมไม่ได้ กระแสสังคมนี้ทั้งเสียทั้งดี ทั้งเยาะทั้งเย้ย ทั้งถากทั้งถาง มันไม่มีความจริงเลย

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ครูบาอาจารย์ของเราเจียบกิริบ ธรรมแท้ๆ ของเราเจียบกิริบ เพราะ เพราะโลกหาว่าเราบ้า แต่ในสมัยปัจจุบันนี้เพราะครูบาอาจารย์ท่านเผยแผ่เพื่อความมั่นคงของศาสนา เพราะเพื่อความมั่นคงของศาสนาที่มันออกมาเป็นสาธารณะ พอดออกมาเป็นสาธารณะนี่เอาไปวิเคราะห์วิจักษณ์ วิเคราะห์วิจักษณ์แล้วก็เหยียดหยาม เยาะเย้ยถากถาง มันเป็นอย่างนั้นๆ

แต่ไม่ได้ฝึกฝน ไม่ได้ทดสอบเลยว่ามันจริงหรือเปล่า ทดสอบก่อนสิ! ลองดูก่อน ลองดูก็ไม่มีอำนาจวาสนา ไม่มีอำนาจวาสนาก็ทำสิ่งนั้นไม่ได้ พอทำสิ่งนั้นขึ้นมาไม่ได้ก็มันเป็นเรื่องอุปาทาน มันเป็นเรื่องอุปาทานหมู คนอื่นไม่มีปัญญาใช่ไหม คนอื่นเขาไม่มีสติปัญญาอย่างนั้นเลยหรือ

คนอื่นเขาก็มีของเขา เขามีสติปัญญา คนอื่นเขาหวังพ้นจากทุกข์นะ ถ้าหวังพ้นจากทุกข์ขึ้นมาเขาก็ชวนชวายเป็นทั้งนั้น สิ่งที่เขาชวนชวาขึ้นมา ชวนชวาขึ้นมาเพื่อใจดวงนี้ สิ่งที่เขาจะถาก

จะทางเป็นโลกธรรม ๘ โลกธรรม ๘ เป็นธรรมะเก่าแก่ เพียงแต่ว่าแต่เดิมสังคมยังน้อยอยู่ใน ชุมชนยังน้อยอยู่ มันก็ดูแลรักษากันได้รอบคอบ แต่พอมันกระจายออกไป กระจายออกไป เห็นไหม ฉะนั้น ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติที่น่าชื่นชมนะ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติที่น่าชื่นชม เขายังชวนชวายเป็น เพื่อคุณธรรมในใจของเขา แต่ในการปฏิบัตินั้นก็กิเลสเป็นธรรมชาติหรือธรรมะเป็นธรรมชาติ

แต่! แต่ถ้าเป็นธรรมๆ ธรรมเหนือโลก เหนือทุกสิ่งทุกอย่าง แต่เหนือนี้ต้องเหนือด้วย คุณธรรม เหนือด้วยความเป็นจริง เวลาเป็นจริงถ้ากิเลสเป็นธรรมชาติมันก็ปลิ้นปล้อน หลอกหลวงอย่างนี้ล้มลุกคลุกคลาน ธรรมะเป็นธรรมชาตินี้ชวนชวายกันเกือบเป็นเกือบตาย

มันถึงเป็นจริงขึ้นมา พอเป็นจริงขึ้นมา เราพิจารณาของเราเนี่ยมรรค ๘ สิ่งที่มีมรรค ๘ **สพ เพ ธมฺมา อนตฺตา** ธรรมทั้งหลายต้องเป็นอนัตตา มรรคเป็นอนัตตาเพราะเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว เป็นอนัตตาอยู่แล้ว แต่เราสร้างขึ้นมาให้เป็นศีล เป็นสมาธิ ปัญญาของเราไม่ได้

ถ้าเราสร้างขึ้นมาเป็นศีล เป็นสมาธิได้รอบหนึ่ง รอบหนึ่งก็พิจารณาไปรอบหนึ่ง พอพิจารณาไปแล้ว ปล่อยวางไปแล้ว อย่าเพิ่งวางใจ วางใจไม่ได้ เขาเรียกว่าตึงคับหนาน มันเป็นการประหารชั่วคราว เพราะแก่นของกิเลส กิเลสนี้เป็นเจ้าวิญญูจักรอยู่ในหัวใจของสัตว์โลกไม่มี ต้นไม้มีปลาย มันยึดครองมาเนี่ยจนนับเวลานับกาลไม่ได้ แล้วมันจะปล่อยวางดวงใจ ปล่อยวาง ออก ยอมจำนนออกไปจากใจของสัตว์โลกมันเป็นไปได้ยากๆ

เว้นไว้แต่ เว้นไว้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เว้นไว้แต่ชิปปาภิญาที่สร้างบุญ กุศลของท่านมามาก พอสร้างของท่านมามาก ท่านพิจารณาของท่านไปนี่ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติง่ายรู้ง่ายเพราะด้วยอำนาจวาสนา ด้วยการกระทำของท่าน ด้วยกระทำอันนั้นมา จิตใจ มันตรงจิตตรงนิสัยกับการกระทำอันนั้น มันพิจารณาพบบๆ อันนั้นก็เป็นวาสนาของคนคนหนึ่ง วาสนาอย่างนี้

วาสนาคืออะไร วาสนาคือการกระทำมา วาสนาของเขาคือได้สร้างสมได้สะสมมา ของ เรา เราได้สร้างสมสะสมมาของเราอย่างนี้ ถ้าเราได้สร้างสมของเราอย่างนี้ เราก็ต้องภูมิใจในการกระทำของเรา ต้นทุนเรามีแค่ไหน ถ้าต้นทุนเรามีแค่นี้ แต่เราใช้ต้นทุนนี้เพื่อการกระทำ เราใช้ต้นทุนนี้เพื่อประพฤติปฏิบัติ เราไม่ใช่ใช้ต้นทุนนี้ให้กิเลสเป็นธรรมชาติมันหลอกหลวง ให้กิเลสเป็นธรรมชาติมันย่ำยี ให้กิเลส กิเลสเป็นธรรมชาติย่ำยีในใจอย่างนี้อยู่ในอำนาจของมัน ตลอดไปหรือ

ถ้าเราจะมีธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติที่เราฝึกฝนมา ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นธรรมชาติ มันชวนชวายขึ้นมาให้เป็นข้อเท็จจริงของเรา ถ้าเป็นข้อเท็จจริงของเรามันก็เป็น มรรคในดวงใจนี้ ถ้าเป็นมรรคในดวงใจนี้มันเป็นโลกุตตรปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา เป็นภาวนามยปัญญา ปัญญา ๓ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนา-มยปัญญา นี้สุตมย

ปัญญาที่ปัญญาที่เขาที่มีความรู้ความเห็นกันนี้ ปัญญาที่ในบ้านเขามีใบประกาศแขวนไว้รอบบ้านรอบเมืองกันนั้นนะ นั่นเป็นสุดมยปัญญา จินตมยปัญญาคือจินตนาการของคนที่มีมันจะพัฒนาขึ้น มันพัฒนาได้หรือไม่ได้ จินตมยปัญญา จินตนาการแล้วมันสร้างสมไว้ จินตนาการมีเป้าหมายแล้วมันทำได้หรือไม่ได้ ถ้ามันทำได้ของมันขึ้นมามันก็จะกลายเป็นภาวนามยปัญญา

ภาวนามยปัญญานี้เป็นสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ เป็นงานที่ถูกต้องเป็นงานที่ดีงาม มันเป็นสัมมาทิฐิ สัมมาทิฐิในการกระทำอันนั้น ถ้าการกระทำอันนั้นมันหมุนวนไป เวลาหลงตาทำนองสอน เห็นใหม่ นี่ปัญญามันหมุนตัวๆ มันหมุนๆ ของมัน มันหมุนด้วยสติหมุนด้วยปัญญาด้วยการกระทำ มันจะมีปัญญาของมัน มันจะมีมรรคของมัน มรรคนี้หมุนๆ ปัญญามันหมุนตลอด ปัญญามันมีกำลังของมัน กำลังของมันนี่มันเกิดจากอะไร

เกิดจากการกระทำ เห็นใหม่ นี่ธรรมะเป็นธรรมชาติ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ถ้ามันปล่อย ปล่อย เห็นใหม่ ปล่อย ปล่อยด้วยสติด้วยปัญญานะ ไม่ได้ปล่อยปละละเลยนะ ปล่อยด้วยปัญญา รู้แจ้ง แต่รู้แจ้งชั่วคราว รู้แจ้งชั่วคราวคือมันไม่มัชฌิมาปฏิปทา ไม่สมุจเฉทไม่รวมลงเป็นหนึ่งเดียว พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วของเราเราพิจารณาของเรา พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เวลามรรคสามัคคีสมดุสนี้ทางสายกลาง ทางสายกลางคือความสมดุสและพอดี ทางสายกลางตักขฬานักก็ชั่วคราวๆ คำว่า “ชั่วคราว” ต้องมีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์คอยกระตุ้น ครูบาอาจารย์คอยให้กำลังใจ ครูบาอาจารย์คอยชี้แนะเพราะครูบาอาจารย์ท่านได้ฆ่ากิเลสของท่านมา

กิเลสมันร้ายนัก กิเลสมันร้ายนัก แล้วกิเลสมันร้ายนักมันวางใจสิ่งใด ๆ ไม่ได้เลย มันต้องวางใจมัชฌิมาปฏิปทา ความสมดุสความพอดีของมัน เวลามันขาด! กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ มันแยกเป็น ๓ ทวีป กายอยู่ทวีปหนึ่ง จิตอยู่ทวีปหนึ่ง ทุกข์อยู่ทวีปหนึ่ง จิตมันรวมลง พอจิตมันรวมลง เห็นใหม่ จิตที่รวมลงสมุจเฉทปหาน สิ่งนี้เป็นอกุปปธรรม อกุปปธรรมที่มันเหนือโลก เหนือโลกเพราะมันเหนือกาลเหนือเวลา เวลามันพิจารณาไปแล้วมันเหนือกาลเหนือทั้งหมดเพราะอะไร เพราะกาลเวลาไม่มีผลกับจิตประเพณี กาลเวลาไม่มีกับมันอยู่แล้ว

คูสิ ถ้าพิจารณาไปแล้ว เห็นใหม่ เวลามันขาดไปแล้วมันรู้ขึ้นมากกลางหัวใจ อีก ๗ ชาติเท่านั้น อีก ๗ ชาติ แต่เริ่มต้นมันรู้มาจากอะไร มันไม่มีรู้ รู้จากความจำ รู้จากในทฤษฎี รู้จากการศึกษา รู้จากธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้อย่างนั้น แล้วพิจารณาแล้วมันเป็นจริงหรือไม่เป็นจริง แล้วพิจารณาแล้วมันรู้หรือไม่รู้ นั่นมันเป็นการศึกษา นี่ไง กิเลสเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ เพราะศึกษามาแล้ว ศึกษาเข้ามาใจหรือไม่ ศึกษามาแล้วนะ

แต่ถ้าเป็นอกุปปธรรมเหนือโลกเหนือสงสาร เหนือวิญญูะ ถ้ามัน ๗ ชาติ พิจารณาของ

มันไปซ้ำแล้วซ้ำเล่าขึ้นไป จิตสงบแล้วจับต้องให้ได้ พอจับต้องให้ได้ จิตมันจับต้องอะไร จับต้องสติปัฏฐาน ๔ มันเห็นหน้าของกิเลสไง เวลาพิจารณาไปซ้ำแล้วซ้ำเล่า ซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันขาด นี่ไงเวลามันขาด กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง ถ้าอ่อนลงแล้วทำความสงบให้มากขึ้น พอมากขึ้นไปแล้วมันจะเป็นมหาสติ มหาปัญญาแล้ว

ถ้าไม่มีมหาสติ มหาปัญญา มันจะเข้าไปรู้กิเลสอย่างนี้ไม่ได้ กิเลสอันนี้มันเป็นกามราคะ กามราคะเป็นความโลภ ความโกรธ ความหลง ความโลภ ความโกรธ ความหลงเป็นแม่ทัพใหญ่ เป็นแม่ทัพใหญ่ของเจ้าวัฏจักร เจ้าวัฏจักรคืออวิชชา อวิชชาเป็นเรื่อนยอดของความโลภ ความโกรธ ความหลง เห็นไหม ถ้ามันจับของมันได้ ถ้ามันจับได้มันจะเป็นมหาสติ มหาปัญญา

นี่ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติที่ครูบาอาจารย์ท่านชวนชวาย ธรรมะเป็นธรรมชาติที่มันเปลี่ยนแปลงขึ้นมาจากสติเป็นมหาสติ จากปัญญาเป็นมหาปัญญา มันเป็นมหาอย่างไร มันเป็นปัญญาอย่างไร ปัญญาเล็ก ปัญญาใหญ่ ใหญ่อย่างไร ใหญ่ขนาดไหน ใหญ่ครอบโลกธาตุใหม่ ใหญ่ครอบหัวใจใหม่ ใหญ่ที่มีอำนาจวาสนาขนาดไหน มันพิจารณาของมันไป นี่ถ้ามันเป็นความจริงมันเป็นจริงของมัน

ถ้าเป็นจริงขึ้นมา นี่! **สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา**ทั้งนั้น เพราะมันเป็นอนัตตาแต่ละรอบแต่ละคราว มันมรรคสามัคคีมันสำรวจมัน สมมุติของมัน มันฆ่า มันพลิกมันแพลง มันทำลายล้างทำลายล้างครอบครวัชของมาร ทำลายล้าง เห็นไหม พอทำลายล้างด้วยมหาสติ ด้วยมหาปัญญา เห็นไหม สิ่งที่ทำขึ้น นี่ธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติกับใจดวงนั้น ธรรมชาติคือมรรค

เวลามรรคมันเกิดขึ้น ปัญญาที่มันหมุนตัวๆ ถ้ามันเป็นมหาสติ มหาปัญญาขึ้นไปแล้ว มันเป็นปัญญาที่รุนแรง ปัญญาที่มันถาโถม แล้วมันเป็นอย่างไร อะไรถาโถม มันถาโถมใคร ถ้ามันเป็นสติปัญญา ถ้าธรรมะเป็นความจริงขึ้นมา พอพูดเป็นสาธารณะไปแล้วถาโถม ถาโถมมันก็ไปน้ำตกใ้ใหม่ น้ำป่าหรือน้ำอะไร เวลาครูบาอาจารย์ท่านเปรียบเทียบ ธรรมะเทียบเคียง

ถ้าธรรมไม่เทียบเคียงขึ้นมามันจะแตกต่างกันอย่างไร เวลามันแตกต่างมรรค ๔ ผล ๔ เห็นไหม บุคคล ๔ คู่มันแตกต่างกันอย่างไร ผลที่มันเกิดขึ้นมันเกิดขึ้นอย่างไร ถ้ามันเกิดขึ้นมาเนี่ย เนี่ย เนี่ยปัญญาญาณ ปัญญาที่มันละเอียดลึกซึ้งขึ้นมา มันพิจารณาของมันไป เห็นไหม เวลามันทำลายมันขาดเป็นขั้นเป็นตอน เป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี่มันจะพ้นจากวัฏฏะๆ ใ้

การพ้นจากวัฏฏะ เห็นไหม การพ้นจากวัฏฏะก็พ้นจากธรรมชาติ เพราะมันเหนือโลกเหนือสังสารเหนือวัฏฏะ ถ้าเหนือวัฏฏะมันจะเหนือวัฏฏะอย่างไร ถ้ามันเหนือวัฏฏะเหนือการกระทำ ครูบาอาจารย์ที่พิจารณาของท่านแล้ว เวลาพิจารณาเวลามันทำลายกามราคะ กามราคะมันเป็นอสุภะ มันทำลายในหัวใจนั้น แล้วมันพิจารณาซ้ำๆ เข้าไป เศษส่วนของมัน สิ่ง

เทียบเคียงของมัน สิ่งที่หลอกหลอนของมัน สิ่งที่เป็นเครื่องยืนยันในหัวใจนั้น พิจารณาซ้ำๆ เข้าไป มันอีกหลายชั้นหลายตอนนัก แล้วหลายชั้นหลายตอนแล้วมันพลิกแพลงด้วย

พอมันพลิกแพลงขึ้นไป กิเลสเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติของกิเลสมันมีหยาบมีละเอียด ด้วยนะ ธรรมชาติหยาบๆ ก็หลอกอย่างหนึ่ง คุณสิ หลอกสังคมโลก สัมมะเลเทเมาอยู่นั่น หลอก คนที่มาวัดมาวา มาวัดมาวาเป็นนักปฏิบัติภูมิไฉการปฏิบัติไฉ ภูมิไฉให้นอนอยู่ในอำนาจของมันไง เวลาปฏิบัติขึ้นไป ธรรมะเป็นธรรมชาติได้ฟื้นฟูขึ้นมา ฟื้นฟูขึ้นมาโดยการทำศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดมรรคเกิดผลขึ้นมาเกิดปัญญา เกิดปัญญา ปัญญาที่เป็นมรรคที่มันหมุ่นอยู่ในหัวใจ ปัญญาที่มันครอบครองจิตดวงนั้น มันพิจารณาของมันจนมรรคสามัคคีมันสมดุขของมัน เป็นชั้นเป็นตอนๆ

พอเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไปมันเป็นมหาสติ มหาปัญญา ปัญญาที่ใหญ่ ปัญญาที่ใหญ่มัน มีการกระทำ เวลามันทำลายเศษส่วนของมันหมดสิ้นแล้ว หมดสิ้นแล้วมันทำอย่างไรต่อ ไป ไม่ได้ ไปไม่ได้เพราะคิดมันเคยทำอย่างนี้มันจะเป็นอย่างนั้น มันละเอียดลึกซึ้ง มีครูบาอาจารย์ ที่ทำวางแนวทางไว้ เวลาเราปฏิบัติเข้าไป เราไปเจอเข้าไปเราก็งง ฐูมาพร้อม อารุหเต็มตัวเลย มันก็เหมือนกิเลสเป็นธรรมชาติของฝ่ายศึกษานั้นนะ ศึกษามาพร้อม

นี่ก็เหมือนกัน เรามีครูบาอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราเทศนาว่าการจนเป็น สาธารณะ จนภาคปฏิบัติขึ้นมาจนเป็นแนวทาง พอแนวทางขึ้นมาพอเผชิญความจริงเข้ามันก็เป็นงง เป็นงงเป็นไก่อตาแตก มันไม่เป็นอย่างที่คาดที่หมายเลย มันไม่เป็นอย่างที่เรจินตนาการ ถ้ามันเป็นอย่างที่เรจินตนาการ จินตมยปัญญามันก็ต้องฆ่ากิเลสได้ มันไม่เป็นอย่างที่เรจินตนาการเลย แล้วคนที่มีอำนาจวาสนามากน้อยแค่ไหน จินตนาการของคนก็แตกต่างกัน แล้วเวอร์กรรมของคน การกระทำของคน สันดานของคนก็แตกต่างกัน

โจทย์มัน เห็นใหม่ โจทย์ที่มันแตกต่างกัน โจทย์ที่มันหยาบมันหนาต่างกัน เวลากระทำขึ้นไป เห็นใหม่ มันต้องมีสติมีปัญญาขึ้นไป ถึงไปจับต้องแล้ว สิ่งที่จับต้อง เห็นใหม่ นี่ญาณวิถีที่ การกระทำมันละเอียดลึกซึ้งขนาดนั้น มันแค่เป็นบุคคลาธิษฐาน แค่อามันมาตั้งชื่อ ตั้งชื่อว่าเป็น อย่างนั้น แล้วเราพยายามค้นคว้าของเรา กระทำของเราขึ้นไป

เวลามันจับต้องได้ ปัญญาที่เคยใช้ๆ นี้ไม่ได้ ปัญญาอย่างที่สูงขารชั้นคือความคิดนี้ ความคิดนี้มันเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมเกินไป สิ่งที่ว่าไฟสุมขนๆ ไฟสุมขนสิ่งที่จะรู้มัน มันต้องกลมกลืนกัน ปัญญาต้องเท่าทันกิเลส กิเลสหยาบก็ใช้ปัญญาอย่างหยาบ กิเลสมันละเอียดลึกซึ้งปัญญาอย่างหยาบเข้าไปถึงสัจจะความจริงอันนั้นไม่ได้ ถ้าไม่ได้ขึ้นมา เห็นใหม่

เวลาปัญญาญาณๆ เห็นใหม่ สิ่งที่เขาไปทำลายภวาสวะ ทำลายอวิชชาอันนั้น ทำลายกิเลสคืออวิชชา ทำลายภพทำลายชาติ ทำลายภพทำลายชาติคือภวาสวะ

ทำลายทั้งกิเลสด้วย ทำลายทั้งสิ่งที่มีอยู่ด้วย สิ่งที่มีอยู่สสารที่มีอยู่ ธาตุรู้ สิ่งที่ไม่รู้ สิ่งที่ไม่รู้ที่ว่ามีอยู่ เห็นไหม สิ่งที่มีจิตปฏิสนธิจิต สิ่งที่ไม่รู้ที่นั่น นั่นเป็นภวาสวะ อวิชชา ความรู้นั้นเป็นกิเลส สิ่งที่เป็นกิเลส กิเลสที่มันไม่รู้ตัวของมัน สิ่งที่ว่าไฟสุ่มซอนๆ นั้นนะ มันกลืนกินในตัวของมันแล้วมันกลืนกินอย่างไร

ปัญญาที่ละเอียดๆ มันไปทำลายตรงนั้น ถ้าทำลายสิ้น จบสิ้นกระบวนการของมัน ธรรมะเหนือโลก เหนือสังสาร เหนือวิภวัญจะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป เทียบสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย แล้วสิ่งที่ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ผั่งตรงข้ามต้องมีอยู่ แล้วมันมีที่ไหนล่ะ มันมีที่จิตดวงนี้ไม่มีการเกิดไปข้างหน้า จิตดวงนี้ไม่มีการเคลื่อนไหวไปอีกแล้ว แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ต้องปรินิพพานไป

แต่ด้วยปัญญาของโลกจะหายอายุวัฒนะจะไม่ตายๆ แต่ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำลายอวิชชา “เราได้หักเรื่อนยอดของความโลภ ความโกรธ ความหลง เรือน ๓ หลังจากนั้น ความโลภ ความโกรธ ความหลง เรือนยอดคือ อวิชชา เราได้หักมันลงแล้ว” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงปฏิญาณตนว่าเป็น พระอรหันต์

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ จนพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ ระลึกถึงบุญถึงคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วันนี้วันมาฆบูชา ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อ ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้ว ๒,๐๐๐ กว่าปีมาแล้วสิ่งนี้ยังมีอยู่หรือไม่ สัจจะความจริงนี้คงที่อยู่หรือไม่ อยู่ที่ในหัวใจของเราที่จะมีความมุนานะมากน้อยแค่ไหน กระทำขึ้นมาให้เป็นความจริงของเรา เอวัง